

ari din toate țările
uniți-vă!

FLACARA

REVISTĂ SOCIAL-POLITICĂ
ȘI LITERAR-ARTISTICĂ

Foto: KEYSTONE-Londra

Taiwan în Taiwan

Nr. 12 (109)

A. VI - 15 iun. 1957

Oficiul de Informații al S.U.A. din capitala Taiwanului, luat cu asalt de populația chineză revoltată de nelegiuirile americane.

Biblioteca Centrală
Pag. 6-7
Hunedoara-Deva

Un fotoreportaj special:
Erupția mîniei populare împotriva ocupanților americani din Taiwan.

(pag. 6-7)

EXPERIENȚELE ANGLO-AMERICANE CU ARMELE TERMONUCLEARE

Cui servești, comandant Hubbard?

Ți-am văzut chipul într-o revistă engleză. Te-am văzut fotografiat, cu zîmbetul pe buze, înainte de a te urca în carlinga avionului de bombardament de pe bordul căruia ai lansat ghiuleaua morții la Christmas — prima bombă engleză cu hidrogen. Din clipa cînd am aflat vestea isprăvii tale, am vrut să văd cum arăți la față, pentru că, în închipuirea mea, ca și a sutelor de milioane de oameni ca mine, isprava ta poartă pecetea nelegiurii săvîrșite la porunca neoamenilor pe care îi slujești.

Tu, și împreună cu tine tînărul locotenent de aviație Allan Washbrook, ai condus un avion de bombardament englez, ai apăsat pe un buton și ai lansat în Pacific bomba H. Acum vă pregățiți desigur să plecați din nou în misiuni asemănătoare. Dar mintea mea refuză să înțeleagă: tu ai totuși chip de om!

Îmi trec pe dinaintea imaginile încă proaspete ale ororilor care au zguduit conștiința umanității: Lidice, Coventry, Oradour — orașe ucise, rase de pe fața pămîntului. Tu ai totuși chip de om!

Îmi trec pe dinaintea ruinelor de la Hiroșima, Nagasaki. Tot unul ca tine, un tînăr ofițer american, a aruncat prima bombă atomică, în 1945.

Și apoi, din nou, tu și alții ca tine, englezi sau americani, ai apăsat pe un buton. La Bikini, la Nevada, în preajma insulei Christmas.

Bomba azvîrlită dintr-un avion american, în 1945, mai arde și acum în trupurile supraviețuitorilor pirjului de la Hiroșima. O fată de 12 ani, care atunci era în pîntecele mamei ei, se țîrîie acum cu trupul acoperit de răni ce nu se vor mai închide. Iar tu, ofițer englez sau american, arunci din nou bombe nucleare, la Nevada, la Bikini, în Oceanul Pacific. Și ai totuși chip de om!

Mă uit atent la chipul tău din fotografie și mă uit la fotografia ruinelor de la Hiroșima. Mintea mea refuză să priceapă, sau e atît de uriaș protestul, încît mintea mea nu-l poate cuprinde!

Un băiat în vîrstă de doi ani se cațără pe umărul meu; se uită și el la fotografia ta. Te privește atent, apoi spune guraliv:

— Aisi sin ameni. Sin ameni aisi. Nenea. Mezem aionu. Nenea, duțe aionu, bunica.

Dacă îți este familiar limbajul copiilor la doi ani, ai înțeles cred: „Aici sînt oameni — spune el. Sînt oameni aici. Nenea. Mergem cu avionul. Nenea ne duce cu avionul, la bunica”.

Asta vede el în fotografia ta. „Nenea”, adică un aviator, are să-l ducă cu avionul la bunica lui, în Dobrogea.

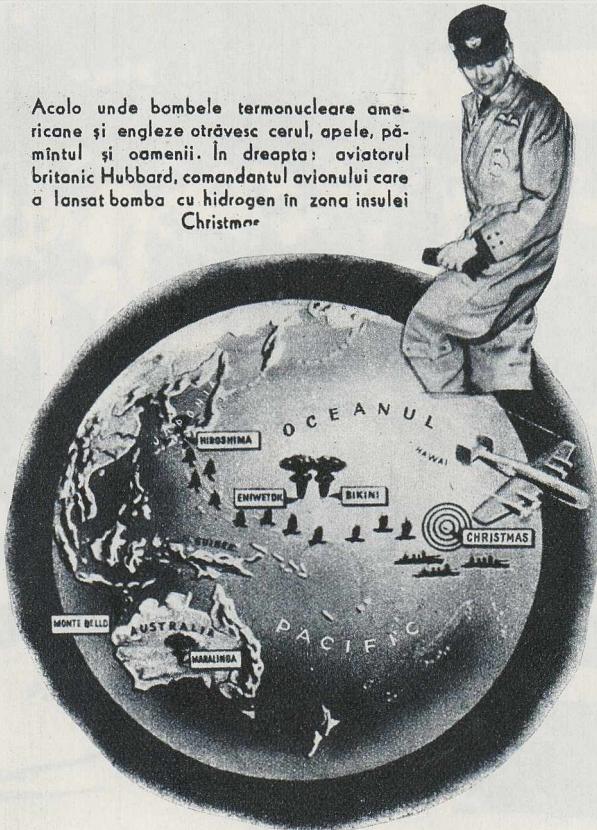
Băiețelul acesta neprihănit al tău știe despre avioane și despre tine, comandant Hubbard...

Nu se ferește de tine, pentru că nu te știe așa cum ești în realitate.

De unde să știe el, micuțul, că după înșeși mărturiile specialiștilor englezi, bomba lansată la Christmas ar fi putut ucide o mie de oameni, în ciuda caracterului ei... experimental.

„Sin ameni aisi!”... Ce fel de oameni sînt cei ce îți ordonă la Londra, comandant Hubbard? Ce fel de oameni, dacă, împotriva

Acolo unde bombele termonucleare americane și engleze otrăvesc cerul, apele, pămîntul și oamenii. În dreapta: aviatorul britanic Hubbard, comandantul avionului care a lansat bomba cu hidrogen în zona insulei Christmas.

strigătelor omenirii care cere să înceteze cursa înarmărilor atomice, se joacă — nebuni — cu focul cumplit?

Ce fel de oameni sînt atomiștii războinici? Oare pot fi numiți oameni cei care, înnebuniți după aur și după putere, pun la cale asasinarea oamenilor?

Unealta lor ești, comandant Hubbard! În rînd cu acei care atentează cu mîrșăvie la viața omenirii.

Ți se pare, poate, că nu te privesc toate acestea. La opt mîle deasupra Oceanului Pacific, tînărul tău locotenent a avut misiunea să apese pe un buton — atîta tot. Ai dat drumul bombei H și v-ai întors la bază cu misiunea împlinită. N-ai văzut mai nimic, sau, mai bine zis, n-ai vrut să veдеți nimic, pentru că nu cumva a doua, a treia oară, să vă tremure mîna.

Ai apăsat pe buton... Un pirjol mut, cenușiu, fără culoare, se întinde apoi din valurile oceanului pe țărnițele verzi, peste satele pescarilor și de acolo mai departe, din om în om, din floare în floare, din oraș în oraș, în acea zonă a Pacificului.

Dar dacă mai marii tăi de la Londra și Washington își închipuie că vor putea să continue la nesfîrșit jocul odios, apoi ei se înșală amar. A trecut vremea cînd oamenii puteau fi măcelăriți de dragul stăpînitorilor războinici. În zilele noastre omenirea nu mai îngăduie ca destinul ei să fie înfrînt de gestul unui

cîrmuitor dement sau de o unealtă oarbă a unor samsari ai omenirii.

Dacă, descoperind energia nucleară, omenirea pășește, puternică, într-o eră nouă, ea intră în această eră nouă zvrîindu-și de pe umeri mantia neagră a pasivității: pe plan moral, omenirea își descoperă marea forță a voinței sale, capacitatea de a-și hotărî singură destinul și a se apăra.

Omenirea stă de veghe, comandant Hubbard. Și avertizează. „Dacă se continuă experiențele atomice, într-un timp scurt radioactivitatea va crește în așa măsură pe pămînt, încît pretutindeni viața va fi pusă în primejdie” — spun într-un singur glas savanții cei mai de seamă, americani, sovietici, germani, englezi.

Iată, comandant Hubbard, și părerea unui compatriot al tău, savantul E.S.H. Burhop, profesor de fizică nucleară la universitatea din Londra: „Armele termonucleare, dacă ar fi utilizate pe Elba, ar putea provoca moartea și răni radioactive, la Oslo, la Amsterdam, la Paris și la Londra. Vaste regiuni ale Europei ar fi atît de otrăvite, încît orice fel de viață ar fi imposibilă, iar pe teritoriul infinit mai mari cerealele, legumele, peștii din mări ar fi expuși otrăvirii radioactive”. Același lucru se poate petrece și dincolo de ocean, în orașele cu „zgîrie-nori”.

„Trebuie să strigăm nebuniei

atomice: oprește! — spune profesorul Karl Barth. În răsărit, ea și în apus, oamenii trebuie să se ridice împotriva nebuniei ce se dezlănțule”.

Sînt nesfîrșite protestele omenirii. Probabil că îți este cunoscut apelul celor 18 savanți și cercetători științifici de la Institutul Max Plank din Germania occidentală — protestul și refuzul lor de a colabora la fabricarea, experimentarea și folosirea armamentului atomic.

Ai aflat poate și de greva șoferilor din Nevada, care nu vor să lucreze pentru experimentările bombelor nucleare.

Un bărbat în vîrstă de 60 de ani, pe nume Mukodani, din Hiroșima, rămas surd și mut din cauza radiațiilor atomice și care a pierdut 10 copii în bombardamentul american din 1945, a strîns 480.000 semnături pe cererea lui de a se interzice armele nucleare.

Popoarele lumii, comandant Hubbard, interzic jocul cu armele nucleare. Uniunea Sovietică propune scoaterea lor în afara legii, Japonia strigă indignată; China protestează; poporul britanic cere să se înceteze experiențele cu armele termonucleare.

Nu-ți sfredește conștiința acest strigăt al lumii, comandant Hubbard?

Nu uita, comandant Hubbard, că predecesorul tău, supraomul american pe nume maior Claude Eatherly, cel care a apăsat pe un buton deasupra Hiroșimei, și-a încheiat cariera într-un ospiciu de nebuni, la 12 ani de la neleguirea comisă în 1945. Poate că și alții vor sfîrși la fel. Dar nu asta este important de reținut. Important pentru mine, pentru noi, oamenii, este faptul că în

clipa în care mîna ta înmănușată a apăsat pe maneta avionului și a lansat bomba H, acolo, pe întinderile Pacificului, viața își desfășoară în lumină formele ei minunate, săltău la fața apelor peștii strălucitori; că pe insulele de paradis cîntau femeile; în larg pescarii își trăgeau năvoadele.

Pe continentele planetei uzinele lucrau de zor, țărani semănau grîul, porumbul, lucrau în podgorii. Turme de miei ieșeau și se împrăștiu prin crînguri.

Aici, în România, în țara de unde-ți scriu, pruncii găgurese în creșe, copiii zburdă prin parcuri. Noi, cel de pe aceste plaiuri, construim, nu distrugem!

Împotriva nelegiurii se ridică valul uriaș al luptei popoarelor pentru pace.

„CEREM SĂ SE OPREASCĂ EXPERIENȚELE CU ARME NUCLEARE. CEREM ÎNCETAREA LOR IMEDIATĂ” — spune Apelul de la Berlin al Consiliului Mondial al Păcii.

Glasul popoarelor se face auzit din toate țările. El pornește tunător din pieptul uriaș al omenirii întregi. În aceste zile solii voinței de pace a oamenilor cinstiți, întruniți în sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Colombo, exprimă răsplată hotărîrea popoarelor de a bara drumul războiului atomic.

Oricît de furibunzi și-ar fi stăpînii, comandant Hubbard, este timpul ca ei să ia seama. Să știe atentorii la viața planetei că în nici un colț al lumii nuse vor putea ascunde, de vor cuteza să comită marea crimă împotriva umanității.

Trăian COȘOVEI
scriitor

București, 10 iunie 1957

„REPETIȚIE GENERALĂ” pentru exterminarea în masă pusă la cale de atomiștii americani. În desertul Nevada din S. U. A. s-a ridicat un oraș-decor, cu fabrici, magazine, locuințe, adăposturi, în vederea experimentării armelor termonucleare. După cum se vede, oamenii au fost înlocuiți cu... manechine de ipsos. Și fotografia închipuie prăpădul pe care l-a provocat una din bombele atomice experimentale lansate asupra orașului-decor.

LAVIATA

Dear Editor

A LITTLE GIRL ON THE H-BOMB
Letters from Readers

Dear Editor:
I am a young girl of 14. I know very little about the world but I know about the bomb and what it can do. I enclose a poem entitled "The Bomb".
NEW YORK

The sun shone and warmed the earth
The moon shone and warmed the darkness
But one day it was still
Then came a flash, red, black, with white streaks
No sun, no moon, no people, no animals, no trees
No flowers, no pussy cats.
There was nothing
It was the bomb, the bomb, the bomb, the Atom the H
the bomb
Why? How? Who did it?
The leaders told the rich, who told the executives
who told the manager who told the workers
To make the bomb
The leaders and rich told the politicians who told the
workers: make the bomb to protect you and kill you
And now there is nothing, no world, no people, plants,
animals or pussy cats.

-L.L.

Facsimil din ziar american "The Worker".

Bomba H

Versuri scrise de fetița americană L. L. în vîrstă de 14 ani și publicate în gazeta muncitorească duminicală new-yorkeză „The Worker”.

Soarele a strălucit, încălzind pămîntul,
Luna a lucit, luminînd în beznă...
Dar într-o zi s-a lăsat o tăcere
Și a țîșnit ceva,
Ceva de smoală și de sînge, cu fulgere
albe...

Și n-a mai fost nimic,
N-au mai fost nici soare, nici lună,
nici oameni,
nici arbori, nici flori, nici pisoi!
Nu mai era nimic decît bomba cu
hidrogen,
Nu mai era nimic decît bomba, bomba,
bomba atomică, bomba cu hidrogen...

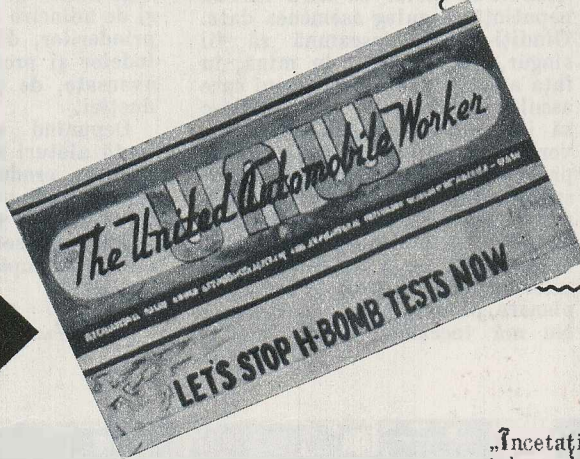
De ce? Cum? Cine a făcut-o?
Miniștrii le-au cerut bogăților,
Bogații le-au cerut directorilor,
Directorii le-au cerut inginerilor
Și au strigat muncitorilor
Să facă bombe.

Miniștrii și bogății le-au cerut poli-
ticienilor
iar aceștia le-au spus muncito-
rilor:
Faceți bomba care vă va ocroti
și care vă va ucide!
De aceea acum nu mai există nimic,
Nu mai există nici lume, nici oameni,
nici plante, nici jivine, nici pisoi!

O profundă impresie a produs în lumea întreagă hotărîrea luată recent de soții Steele din Anglia, de a pleca în zona unde au loc experiențele cu bomba H. Riscîndu-și viața ei vor să împiedice, prin acest gest simbolic, continuarea exploziilor aducătoare de moarte. În fotografie: soții Steele sărutîndu-se — poate pentru ultima oară — înainte de a pătrunde în zona expusă radiațiilor radioactive.

Și în S. U. A. se ridică glasuri împotriva unui război atomic. Ziarul „The United Automobile Worker”, organul sindicatului muncitorilor americani din industria de automobile, a publicat un pamflet intitulat „Să se pună capăt grabnic experiențelor cu bomba H”.

Răspuns fetiței americane

de Serghei MIHALKOV

S-a înfiorat de groază
Cugetînd adînc, fetița,
Că o dată o să vază
Bomba, despiciînd văzduhul
Ca un corb întunecat,
Vrînd în pulbere să culce
Tot ce e plăcut și dulce,
Vrînd să șteargă de pe lume
Tot ce-i bun, tot ce-i curat.

Tot mai tari ca orice bombă
Sînt copiii, sînt copiii,
Ei pot face totul, totul,
Numai dacă vor și cer...
Dac-or da mină cu mină
Și-or fi veșnic împreună,
Negri corbi, cu negre bombe
N-or să zboare nicăieri!

Multe-n lume te-nspăimintă!
Bomba — ducă-se pustii!

În romînește de
Aurel COVACI

REALITATEA a fost cu totul alta, cînd bomba atomică americană s-a prăvălit asupra insulei Bikini. Nici insula și nici vasele pescărești improșcate cu pulberea morții n-au fost decoruri. „Nu manechine de ipsos au pierit la Bikini, ci oameni. În fotografie, cîțiva dintre pescarii de pe vasul japonez „Balaurul norocos”, care au căzut victime bombei de la Bikini.

„Încetați experiențele cu bomba H!”
„Du-te în iad, Mac Millan!”
Iată lozincile sub care demonstrează studenții din Tokio, purtînd masca grotescă a premierului britanic.

CONGRESUL INTELECTUALITĂȚII NOASTRE TEHNICE

„Partidul nostru consideră existența unei intelectualități tehnice numeroase, cu o înaltă calificare tehnico-științifică, profund atașată puterii populare, ca una din cele mai importante condiții ale construirii socialismului în patria noastră”.

(Din cuvîntarea tov. Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., la deschiderea celui de-al II-lea Congres A.S.I.T.)

Iată-i pe reprezentanții intelectualității noastre tehnice întruniți în cel de-al doilea congres al asociației lor științifice. Peste 600 de membri ai A.S.I.T.-ului, delegați din toate ramurile economiei naționale, au venit să dezbată problemele importante, izvorite din documentele Congresului al doilea al partidului și ale plenarei din decembrie 1956 a Comitetului Central. Sint probleme ce privesc introducerea și extinderea tehnicii noi și organizarea științifică a producției în industria și agricultura noastră; probleme ce privesc pregătirea și folosirea cadrelor tehnice; probleme de care depinde progresul tehnico-științific al economiei noastre socialiste și, prin aceasta, ridicarea nivelului de trai al poporului.

...Congresul a început... Două

fapte sint deosebit de semnificative. Primul este participarea la deschiderea lucrărilor a conducătorilor partidului și membrilor guvernului. Al doilea este dezbateră în comun a problemelor, de către savanții din laboratoare și tehnicienii și inginerii din producție. Faptele acestea nu mai miră pe nimeni azi, la noi; lucrurile ce-au intrat în obișnuință nu mai pot mira. Dar firescul lor nu exclude, ci, dimpotrivă, le întărește semnificația: în țara noastră liberă, în statul nostru democrat-popular, partidul și guvernul poartă cea mai mare grijă și acordă cea mai mare atenție dezvoltării economiei, avîntului continuu al științei și tehnicii; și, în condițiile acestea de libertate, de înaripare a energiei, de evaluare și transformare inte-

grală și imediată a creației în bun material pentru popor, savanții și tehnicienii lucrează alături, chibzuiesc împreună.

...Îmi propusesem inițial să vă prezint aspecte din timpul Congresului, probleme în dezbateră. Trebuie să declar că mi-a fost cu neputință să culeg asemenea date. Gîndiți-vă ce înseamnă să fii singur, cu condeiul în mînă, în fața a sute și sute de oameni care ascultă concentrați, se pregătesc să ia cuvîntul, organizează idei, vorbesc, arată ce-au făcut, critică, propun soluții... Și gîndiți-vă ce spațiu imens mi-ar trebui ca să înșir numai interesantele referate susținute în cele douăsprezece secții de specialitate și să dau numele celor care au discutat în ședințele plenare, pe marginea rapoartelor... Nu mă înțeleg, totuși, nici o

păreră de rău la gîndul că nu pot relata ce aș fi dorit: sint sigură că ați aflat totul de la înșiși delegații la Congres. Ei nu sint alții decît tovarășii voștri de muncă, rudele sau cunoscuții voștri apropiați. Și v-au vorbit, desigur, în amănunțime, despre Congres. Ei a imprimat un nou avînt activității lor, le-a conferit forțe proaspete de creație. În petrol, în chimie, în energetică, metalurgie, construcții de mașini și în toate celelalte ramuri de activitate tehnico-științifică ei și-au reinnoit eforturile de introducere a tehnicii noi, de organizare a producției de serie și de adîncire a specializării întreprinderilor, de generalizare a metodelor și procedurilor tehnologice avansate, de perfecționare a producției.

Depunînd aceste eforturi, ei luptă alături de muncitorii pentru sporirea producției și productivității muncii, pentru reducerea prețului de cost și îmbunătățirea calității produselor. Și lupta aceasta a lor este lupta pentru bunăstarea poporului.

Constanța COPORAN

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Aspect din timpul lucrărilor Congresului.

LA INCHIDEREA EDIȚIEI

OASPEȚI SCUMPI-PRIETENIE DE NEZDRUNCINAT

Solii unui popor frate — delegația guvernamentală și de partid bulgară — care a făcut o vizită în R. P. Ungară — au poposit într-o scurtă oșpeție pe pământul țării noastre. Bucuria pe care ne-a produs-o această vizită a fost cu atât mai mare cu cât printre oaspeții sosiți se aflau asemenea conducători ai poporului bulgar ca Anton Iugov, președintele Consiliului de Miniștri al R. P. Bulgaria, membru în Biroul Politic al C.C. al P.C.B., conducătorul delegației guvernamentale, Todor Jivkov, prim-secretar al C.C. al P.C.B. și membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.B., conducătorul delegației de partid, și alți membri ai guvernului și conducerii de partid din țara vecină și prietenă.

Vizita delegației bulgare a durat numai câteva zile. Totuși, în acest scurt răgaz de timp, reprezentanții poporului bulgar s-au putut convinge de dragostea pe care le-o poartă poporul nostru. Vizita delegației bulgare a constituit în același timp încă un prilej de manifestare a unității indistructibile a țărilor socialiste.

În fotografiile noastre: la punctul de frontieră Episcopia Bihorului, tovarășul Anton Iugov primește din partea pionierilor tradiționala cravată pionierească (sus). Iată-l apoi pe oaspeții (fotografia de jos) în vizită la Universitatea „Victor Babeș” din Cluj.

Inginerul Nikolai Fedotov, delegatul Uniunii Societăților științifice tehnico-inginerești din U.R.S.S. (stînga), a adus congresiștilor un cald salut din partea colegilor săi sovietici.

Din vizitele oaspeților de peste hotare: dr. ing. D. D. Matthews, delegat al Institutului inginerilor constructori din Anglia (dreapta), însoțit de prof. ing. A. Beleş (stînga) și de alți ingineri, la I.P.C.

Spre sfîrșitul anului trecut, mecanicul Gh. Coconoiu, de la S. M. T.-Băilești, a fost în R.P.D. Coreeană unde, în satul Zîn-san, s-a instalat S.M.T.-ul „23 August”, înzestrat cu utilaj românesc. La Congres, Gh. Coconoiu a aflat de la unul dintre membrii delegației coreene, inginerul agricol Cian In-Sun, că acest S.M.T. a ieșit fruntaș în campania de primăvară.

Acad. prof. ing. Miclosy Cornel (dreapta) și fruntașul în muncă Nicolae Militaru ascultînd amintirile congresistului în vîrstă de 80 de ani, ing. A. Chiricuță, de la I.P.C.T.

Taiifun

Asemenea năprasnicului Taifun ce bîntuie uneori în toiu verii necuprinsul Pacific, erupția antiamericană din Taiwan a dezlănțuit forțe de nebănuț.

Taiwanul răzvrătit a spulberat iluziile ocupațiilor americani care pînă deunăzi considerau acest străvechi pămînt chinez „fortăreața nr. 1 a S.U.A.” în Extremul Orient.

Tochmai acolo unde generalii Pentagonului și amiralii flotei a VII-a americane se simțeau mai siguri de „aliații” lor, acolo, în insula chineză scoasă la meza de aventurierii ciankaișiști, imperialismul american a suferit una din cele mai grele înfrîngerii. Nu degeaba ziua în care s-a dezlănțuit revolta din Taiwan a fost botezată de presa americană „Vinerea neagră”. În aceea zi strigătul „yankei cărați-vă acasă!” a izbucnit tunător din zeci de mii de piepturi, iar steagul american a fost sfîșiat în bucăți și călcat în picioare de chinezii din Taiwan.

După însăși mărturia ziarului „New-York Post”, în Taiwan s-a petrecut „una din cele mai furtunoase demonstrații antiamericane din epoca noastră”.

Forța și amploarea asaltului antiamerican au avut efectul unei lovituri de trăsnet la Washington și la New-York. Și cei mai alarmați au fost, desigur, căpeteniile faimosului „China lobby”, ale căror planuri deșarte de „recucerire” a continentului chinez sînt strîns legate

„INTERVIN” COMPLICII

Citeva ore înainte de izbucnirea revoltei, polițaii ciankaișiști au încercat s-o înduplece pe văduva lui Liu Tiu-jan să renunțe la acțiunea de protest în fața ambasadului S.U.A. (în medallion). Dar crimele ocupațiilor au fost atât de numeroase, încît de astă dată indignarea populară n-a mai putut fi oprită. Și e firesc: în decurs de numai șase luni s-au înregistrat aci aproape 2 000 delictelor comise de yankei, de pe urma cărora au fost ucși sau mutilați 1 518 locuitorii din Taiwan.

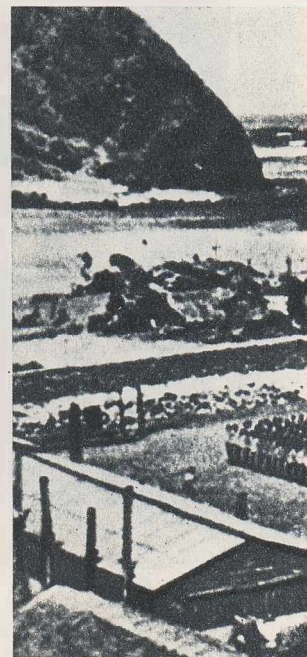
PROTESTUL MUT

Zile în șir văduva muncitorului chinez Liu Tiu-jan a stat în fața ambasadului S.U.A. din capitala Taiwanului, pentru a-și manifesta, prin greva foamel, indignarea împotriva achitării asasinului soțului ei. Pe placarda pe care a ținut-o lângă dînsa stătea scris în limbile engleză și chineză: „Asasinul Reynolds este nevinovat? — Protestați împotriva sentinței necinstite și nedrepte a curții marțiale a S.U.A.!”

THE KILLER-REYNOLDS
— IS INNOCENT?
PROTEST AGAINST HIS
COURT MARTIAL'S UNFAIR
UNJUST DECISION!
殺人者無罪?!
我控訴, 我抗議

CÎND DULLES DICTA...

„La Washington și la New-York — scrie ziarul „Washington Post and Times Herald” — citeva persoane s-au aprins de furie”, cînd cablogramele sosite la Departamentul de Stat le-au comunicat primele știri în legătură cu lovitura din Taiwan. Printre aceștia se afla și mister Dulles, acela care în urmă cu trei ani a dictat condițiile așa-zisului tratat de asistență mutuală dintre S.U.A. și clica gomindaniștă. În fotografie: momentul semnării acestui tratat, la 2 decembrie 1954. Oare domnul Dulles râde arborează și acum atitudinea de stăpîn înregistrată de această fotografie?...

ALARMĂ!

În tot timpul desfășurării demonstrațiilor antiamericane de la Taipe, unitățile terestre, navale și aeriene ale S.U.A. din Taiwan, Filipine și Okinava au fost menținute în stare de alarmă. Iar unitățile flotei a VII-a americane au primit ordinul ca, în caz de... nevoie, să evacueze pe cei 8000 americani, tunurile teleghidate și diferitele echipamente aflate în Taiwan.

de investițiile politice, financiare și mai ales militare ale S.U.A. în Taiwan.

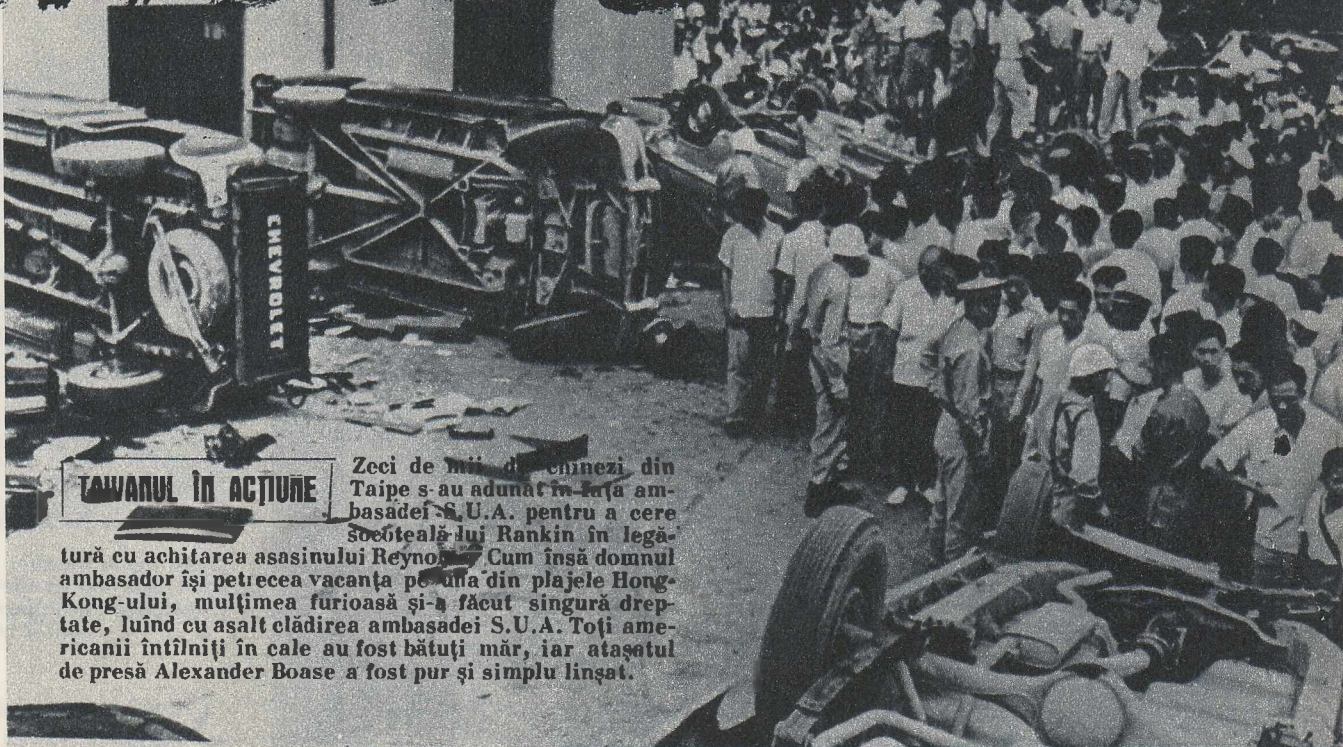
„Explozia din Taiwan — a recunoscut cu amărăciune senatorul lobbyist Knowland, unul dintre protectorii zeloși ai clicii ciankaișiste — a fost o lovitură pentru mine personal și pentru toți prietenii lui Cian Kai-și”.

Într-adevăr, nici gomindaniștii reacționari și nici ocupații americani nu s-au așteptat la asemenea lovitură de bumerang, tocmai în acel punct al dispozitivului strategic al agresiunii americane, unde fuseseră luate toate măsurile pentru a se preveni... „incidente neplăcute”.

Populația Taiwanului și-a manifestat nu o dată ostilitatea față de yankei și de ciankaișiști. Achitarea ostentativă de către tribunalul american din Taipe a militarului yankeu Reynolds, care l-a împușcat pe muncitorul chinez Liu Tiu-jan, n-a fost decît scînteia ce a produs reacția în lanț a mîinii populare.

La Taipe americanii au fost bătuți sub ochii propriilor lor mercenari ciankaișiști. Iar cînd șeriful american al Taiwanului, ambasadorul Rankin — care se lăuda că e „primul după Buda și înaintea lui Cian Kai-și” — și-a întrerupt vilegiatura la Hong-Kong și s-a întors

TAIWANUL

„DEMOCRAȚIE“ ...

Unii politicieni și ziariști reacționari americani nu se pot încă dumiri: „de ce — se întreabă ei cu ciudă — una din cele mai neliniștitoare explozii ale stării de spirit antiamericane s-a produs tocmai în Taiwan, al cărui guvern s-a declarat în așteptarea rîndului aliatul credincios al S.U.A.?” („Washington Post and Times Herald”).

Priviți această fotografie din Taiwan și veți găsi răspunsul. Asemenea lagăre de concentrare împinzesc de mai mulți ani această insulă copleșită de S.U.A.

TAIWANUL ÎN ACȚIUNE

Zeci de mii de chinezi din Taipe s-au adunat în fața ambasadei S.U.A. pentru a cere sosește lui Rankin în legătură cu achitarea asasinului Reynolds. Cum însă domnul ambasador își petrecea vacanța pe una din plajele Hong-Kong-ului, mulțimea furioasă și-a făcut singură dreptate, luînd cu asalt clădirea ambasadei S.U.A. Toți americanii întilniți în cale au fost bătuți măr, iar atașatul de presă Alexander Boase a fost pur și simplu linșat.

FUGA ASASINULUI

Pentru a-l scăpa pe asasinul Reynolds, autoritățile americane l-au strecurat hoște pe bordul unui avion și l-au expedit în grabă acasă. Iată-l sosit la baza militară din Travis (California).

ÎNȚRE PREDICI ȘI FAPTE

Înspăimîntați de amploarea demonstrațiilor de protest ale patrioților chinezi din Taiwan, de răbufnirea cu atîta virulență a sentimentelor anti americane, yankeii au recurs la obiceiurile lor metode de „restabilire a ordinii”.

Unde-i domnul Dulles cu ale sale predici despre „eliberarea” țărilor „înrobite”?

la Taipe, ca să „restabilească ordinea”, el a fost huiduit și atacat cu pietre de mulțime.

Ca să transforme Taiwanul într-o trambulină a agresiunii contra R.P. Chineze, S.U.A. au cheltuit în cîțiva ani aproape 2 miliarde dolari, au concentrat în această zonă flota a VII-a americană, au înarmat și instruit sute de mii de soldați ciankaișiști și au amenajat pe insulă baze pentru armament atomic, trimițînd aici tunuri teleghidate de tip „Nike” și „Matador”, precum și sute de avioane cu reacție tip „Sabre”.

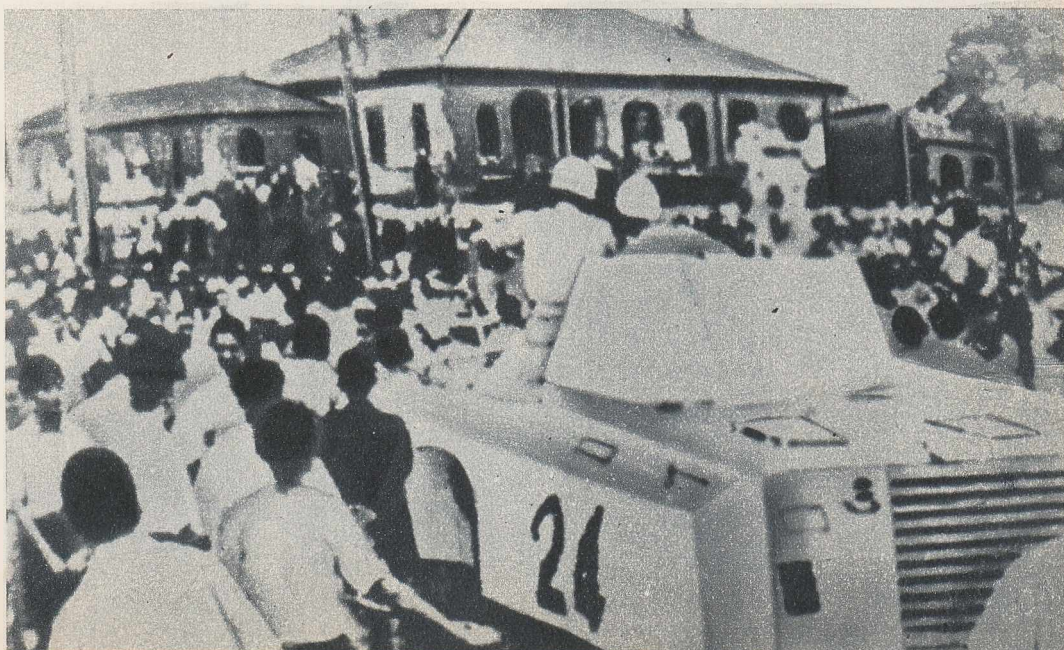
Întreaga insulă a fost prefăcută într-o tabără militară, în care 9 milioane de oameni trăiesc ca într-un lagăr de concentrare. La ce au folosit toate acestea, atunci cînd s-a dezlănțuit taifunul miniei populare?

Patrioții din Taiwan au înfruntat și flota a VII-a a S.U.A., și tunurile atomice americane, și baionetele „made in U.S.A.” ale vătafilor ciankaișiști.

Ceea ce s-a petrecut în Taiwan a fost o lecție și un avertisment pentru ocupanții americani, ca și pentru uneltele lor.

Taifunul din Taiwan este un semn prevestitor.

D. BABOIAN

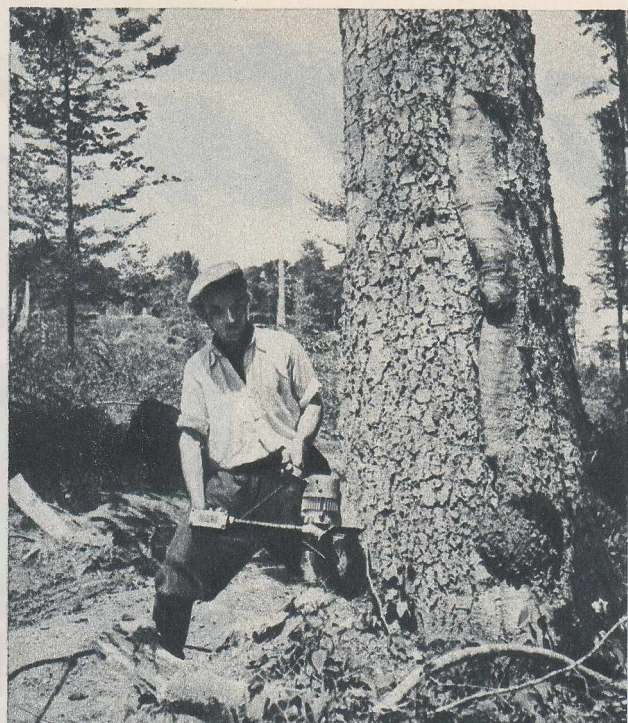

Povestea lemnului

...Cu trenulețul forestier am însoțit buștenii în drumul lor spre așezările din vale. Când stelele au răsărit, am zărit în față luminile Reghinului.

... „La ce l-am putea folosi?” Auzim întrebarea și ne mirăm. Oare din lemn nu se poate face orice? Mai târziu ne-am dat seama câtă grijă au lucrătorii, când aleg lemnul după grosime și după alte criterii...

Acolo unde răsunau altădată securile a apărut ferăstrăul mecanic. În câteva minute numai tăietorul de lemne Tomoioagă Gheorghe reteza molizii cei groși pe care doi dintre noi abia îi cuprindeam.

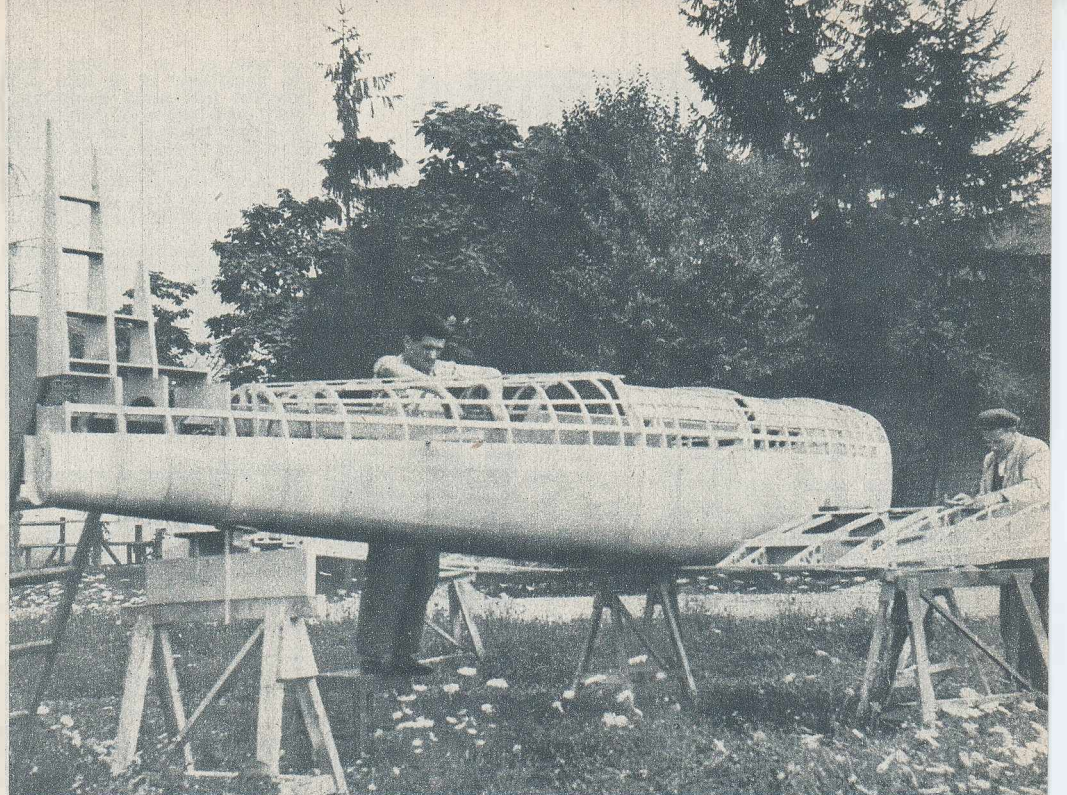
Străbăteam valea Lăpușna. Cât vedeam cu ochii, pe costișele munților, se întindeau păduri de molid și de brad. Potecile erau umbrite de cetină, aerul curat și, departe în înălțimi, cerul sînăliu, cu o pată sură, mișcătoare: un vultur. Liniște... Am început să urcăm potecile măr-

După ce gaterile au transformat buștenii în scînduri de diferite dimensiuni, urmează sortarea. Popovici Ion și Curuțki Maria iau aproape fiecare scîndură în mîină și o sortează după dimensiune și calitate.

Lemnul a ajuns în ateliere. Brazii de altădată se transformă aici în ambarcațiuni sau fuselaje pentru sporturile nautice ori aviatice.

gînite cu ferigi și smeuris, cînd, deodată, am deslușit ecoul unei mașini care torcea ca o pîscă... Apoi ne-a apărut înaintea o exploatare forestieră. Răsturnați pe o costisă am văzut miș de molizi doborîți...

Fotografii de S. STEINER

Din molidul de rezonanță, care s-a odihnit timp de doi ani în stive acoperite, meșterul Sepși Ștefan face viole, violi cu tonuri miunate...

La Combinatul forestier I. F. I. L. Reghin. Cît vezi cu ochii, bușteni, bușteni, o pădure întregă, culcată la pămînt. Un omuleț stingher petrece un echer uriaș pe fiecare trunchi. Măsoară lemnul.

În sfîrșit, lemnul care nu de mult fusese leagăn pentru păsări iată-lazi mobilă lucitoare. Știe oare tînăra Nemeth Margareta din Tg. Mureș, care își cumpără acum un studio, prin cîte mîini a trecut lemnul pînă a ajuns aici?...

CONSEMĂRI LITERARE

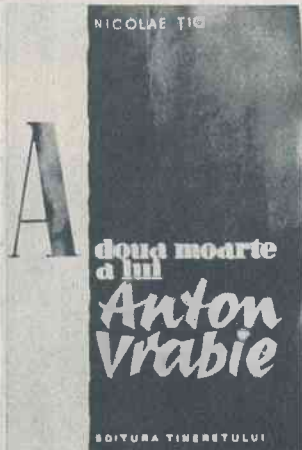
● Critici comози n-au sesizat lipsa de inspirație cu care Teodor Mazilu și-a intitulat ultimul volum — „Galeria palavragiilor” — și au improvizat generos pe seama „palavragiilor” care ar apare în aceste schițe. „Palavragia”, de care autorul ar face atita caz, a fost pentru unii un pretext de a se inventa în jurul binecunoscutelor teorii a contrastului dintre aparență și esență; că Teodor Mazilu ar cunoaște și el teoria, că mare parte din satira sa funcționează pe acest contrast, că „rupe și el măștile”, destrămând aparențele și descoperind esența — nu mi se pare punctul solid pe care să se sprijine o apreciere care să surprindă specificul tinărului nostru scriitor satiric. Redusă la acest plan general, aprecierea nu l-ar putea diferenția pe Mazilu. Și principalul e că Teodor Mazilu poate fi azi diferențiat. Profund preocupat de fixarea unei tipologiei noi, actuale, Mazilu „merge” cu seriozitate la „tip”, la tipul inedit. El are o problematică a lui, clară, o problematică de acuitate psihologică, fundată pe alterări esențiale ale fondului uman. Mazilu ajunge la o expresie a sa, la o percepere excelentă a tiparelor verbale și psihice. Încă nu ne-a dat o galerie; e, totuși, prea mult orgoliu în titlul volumului. Însă, în orice caz, „insectarul” a fost depășit; Mazilu vede mult mai bine în spațiu, mai în mare, mai larg. Sînt, cel puțin, două realizări excepționale în „Galeria palavragiilor”, de interes major, demne de tipurile unei reale galerii: „Dînsul” — expresie plină de forță a megalomaniei terorizante, a servituții „principalizate”, a destrămării ideii sub presiunea umflării excesive a unei false personalități umane; „Un tovarăș cu perspective” — portret al incapacității, surprins într-o gestică sterilă, cu totul inedită. De altfel aci, în portrete — intitulat „Bietii supraoameni” — eforturile spre fixarea unor tipuri pot fi cel mai clar sesizate și chiar dacă realizările nu ating pe cele din „Dînsul” sau din „Un tovarăș cu perspective”, sînt totuși la un nivel superior. Trebuie acceptat că satiricul are de învins și o anumită rezistență a fenomenului, a tipului; sînt tipuri care nu s-au impus clar opiniei publice, nedescoperite încă, avînd ceva din forța unor microbi pe care chiar penicilina i-a făcut rezistenți.

O primă dimensiune a satirei ar fi puterea ei de a impune asemenea tipuri neclare încă, conștiinței sociale. Mazilu pe această dimensiune se afirmă — aș mai numi numai „Maria Popescu” nu mai vrea să fie Maria Popescu”. O altă dimensiune ar fi forța tragică a satirei. Mazilu e printre cei care realizează o linie tragică precum în: „Dînsul”, „Un tovarăș cu perspective”. În „schițe” se resimte o stingăcie a fabulației, cu toată străduința autorului de a-și etala fantezia incontestabilă. „Portretele” sînt superioare și prin evitarea abilită a cerințelor intrigii, domeniu în care, ca și alți tineri scriitori, Mazilu nu e maestru. „Audiențele” — primul ciclu al volumului — sînt lucrări mai superficiale; n-are rost însă să le reproșăm caracterelor lor jurnalistic și perisabil. Adresa lor e precisă. Chiar în această formă ele își ating scopul.

● O ostentație a violențelor străbate întreaga năvelă a lui Nicolae Tic, numită pînă și-n titlu atit de straniu: „A doua moarte a lui Anton Vrabie”. Să spunem, înainte de a-l clasa pe Tic sub pulpana vreunui maes-

tru, că ostentația aceasta aparține tinereții și nu poate șoca decit pe puritani și pe filistinii. Sînt mirosuri tari, crude; sînt cuvinte dure; sînt gesturi sălbatice; sînt, mai ales, bătăi, sînt prea multe bătăi — ca să ne putem infircoșea cu emoție de bărbăția și forța eroilor lui Tic. Tic scrie prea ușor că un om îl calcă pe altul în picioare, că singele țîșnește pe nas, pe gură... Scrie atit de ușor, încît această ușurință însăși va fi în curînd mai convingătoare pentru ei decit criticile ce i s-au făcut. Există însă în năvelă o violență serioasă, gravă, de foarte bună calitate: e violența viziunii autorului asupra eroilor săi. Oamenii lui Tic, în afara unor gesturi tari — cum spuneam, prea tari — sînt totuși lucrați dintr-o lovitură zdravănă de bardă, toți au o asperitate de stîncă și sînt creați pentru a se ciocni; și ce plăcere are Tic să-i ciocnească pînă se fărîmă bucățele, bucățele! Anton Vrabie e o realizare de ținută. Rareori am întîlnit în literatura noastră un dușman să se miște mai natural, mai exact, mai convingător. Vrabie e realmente puternic, im-

pune. Nu e declamatoriu, drama și-o trăiește sobru, în gesturi definitive. În fond, un om de forță lui Vrabie e sufocat în realitatea noastră nouă, mult mai puternică decit el. Vrabie e sensibil: o placă veche pusă la un gramofon hîrit, o placă de pe vremuri îl înfioară; ouăle sparte, cu gîlbenușul curs pe picioarele lui, îl impresionează imediat; iarba crescută la întimplare în curtea pustie — îl sugăronează de moarte. O reflectare mai amplă a sufocării sale —

jocurile ce s-ar fi putut naște în conștiința sa și care ar fi reliefat mai mult realitatea — era, cred, necesară. Nu trebuie să existe teama că o marcare mai susținută a sensibilității și inteligenței lui Vrabie nu l-ar mai fi făcut odios cititorului. Aici e vorba de forța de prozator, nedevelopată încă, a lui Tic.

● Și lată, ca un argument pentru noi, Francisc Munteanu, în năvela sa „Un plic cu piper” (Gazeta Literară nr. 16) încercînd portretul unui acaparator, cu mijloace mai fine, pe linia unui antischematism care de mult îl onorează. Bhem e un acaparator „modest” și declanșarea marelui său plan de îmbogățire pornește, pentru a ne sugera „modestia”

lui, de la citeva neînsemnate hoabe de piper. Bhem, vînzător timid, cu o doză de feciorie în el, află, în băcănia doamnei Miți în care servește, de extraordinarele calități ale piperului. Cu piperul, mîrodenie atit de căutăta, se poate face avere. Băiuta începe să stringă bob cu bob. Viața întregă și-o dedică acestei operații unice. Artistic, Francisc Munteanu sugerează o idee excelentă: dorința de îmbogățire, în societatea capitalistă, are ceva de progresie geometrică, asemănătoare acumulării boabelor de piper de către Bhem. Nuveleta are momente foarte bune, ca scena în care instinctul erotic al lui Bhem, tînăr, e complet inhibat de teama că senzuala patroană va descoperi furtul pipe-

rului; sau ca mania în care degenează Bhem — ajungînd să urinarească, pe hărți, drumurile piperului în lume. Maniile, se știe, sînt privity cu suspiciune, pe ideea că ele ar dilua caracterul odios al unui personaj negativ. Francisc Munteanu nu se întîmidează și dovedește că mania poate să dezvăluie procese esențiale, ca această idee a eroului, paroxistică pînă la desfigurare, a îmbogățirii prin comerțul cu piper. Am mai saluta în năvelă o mai mare densitate a scrișului lui Francisc Munteanu, o sugestie sporită în explicații și amănunte, a căror lipsă, în unele însemnări din „Carnetul scriitorului”, am regretat-o cu ascuțime.

Radu COSĂȘU

O frescă a Căii Văcărești de altădată

Ficu — desen de Tia Peltz

Cînd, acum aproape un sfert de veac, ieșea de sub tipar prima ediție a romanului „Calea Văcărești”, critica literară o primea cu multă căldură, apreciînd-o însă în special pentru ineditul ei.

Desigur, lumea umilă și obidită a ghetto-ului bucureștean nu era prea cunoscută în literatură, deși a mai constituit și pînă la „Calea Văcărești” obiect de cercetare pentru scriitorii noștri. Dar o realizare pe această temă de proporțiile și de valoarea romanului lui I. Peltz, literatura noastră nu a cunoscut încă pînă în 1933. Și chiar dacă i-au urmat altele, fie ale aceluiași scriitor, fie ale altora (să amintim numai „Ghetto veac XX” al lui Ury Benador, apărut în 1934), interesul pentru cartea lui I. Peltz nu a scăzut.

Critica vremii încerca să explice succesul acestui roman atribuindu-i virtuți de exotism, de senzațional și de morbid. Aceste „virtuți” au fost însă desprinse numai dintr-o analiză făcută printr-o optică greșită, idealistă. Pentru că nu există nici un fel de exotism în prezentarea unui lomi care nu numai geograficește, ci din toate punctele de vedere — economic și social, politic și psihologic, cultural și moral — făcea parte integrantă din peisajul bucureștean; chiar dacă, în cadrul acestuia, ocupa un loc bine delimitat (loc pe care, de altfel, nu și-l aleșese singură, izolîndu-se, ci-i fusese impus de practica rasiste discriminatorii ale orînduirii burghezo-mosieresti). După cum nu este nimic senzațional nici în prezentarea dramelor acestei lumi; oricine ar fi părăsit cartierele blockhaus-urilor și ale vilelor elegante de la „centru”, de la șosea ori de la Cotroceni și ar fi coborît în lumea mahalalelor — fie că ar fi poposit prin colbăria și norolul Văcăreștilor, fie ca ar fi colindat pe cele ale Colentinai, Teilor, Gronii Albe, Giuleștilor etc. — ar fi întîlnit aceleași drame „senzaționale”. Romanele și reportajele lui G. M. Zamfirescu, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen Jobeleanu, Brunea-Fox ș.a. ne-au arătat-o la timpul lor. Și faptul că în Calea Văcărești eroii se numesc Esther și Fleu, Leia și Rubin, în timp ce în celelalte mahalale ei poartă nume cu alte rezonanțe, nu schimbă cu nimic din fondul problemei. Dramele acestor eroi sînt generate de aceeași nedreptă orînduire socială. „Senzaționale” li se puteau părea numai domnișoarelor care în afară de călugărițele pensionului nu cunoscuseră altceva în viață, decit ruletele de la Sinaia, barurile pariziene și plața de la Biarritz. Cît privește prezentarea întregii atmosfere din „Calea Văcărești” drept „morbida”, aici anumiți critici ai vremii aveau dreptate numai în măsura în care sîntem de acord că societatea capitalistă generează într-adevăr o morală morbidă. Ei, însă, (criticii vremii) nu de pe o asemenea poziție judecau. Ei socoteau drept morbiditate faptul că un copil cum e Ficu își pune întrebări hamletiene, din primele momente în care începe să perceapă și să judece lumea înconjurătoare; morbidă socoteau ei întreaga lume a cealălăriei în care își consumă dramele lor agentul de plăță lipsit de clientelă, artistul sau avocatul ratat, medicul pe care sărăcia îl transformă într-un practician lipsit de orice perspective — toate aceste victime ale unei duble exploatare: socială și națională.

Dacă eliminăm atributele de exotism, senzațional și morbid cu care era etichetată și recomandată „Calea Văcărești”, nu ne rămîne decit să tragem concluzia firească: acest roman este un roman profund

realist. Desigur că acele pagini ale cărții prin care s-ar putea simțea o depășire a limitelor realismului critic sînt prea puține. Mă refer la episoadele romanului în care se vorbește despre acțiunile de autoapărare organizate împotriva bandelor de pogromiști alăptați și crescuți de partidele istorice, ca și la acele ce ne prezintă, în pasionantele discuții la masa ceainăriei, pe cei ce au înțeles că singura ieșire din impas este lupta de pe baricadele clasei muncitoare. Dar mîntea și sufletul personajului principal sînt impermenibile pentru ideea că suferințele Căii Văcărești nu derivă dintr-un destin implacabil, că ele nu sînt veșnice, că există, sau că cel puțin vor exista în viitor, forțele capabile să rupă lanțul ce a încetățuit, îngenuchiat, strivit, atîția oameni.

Romanul are caracter de frescă prin multitudinea de tipuri pe care ni le descrie. În paginile cărții găsim pe muncitorul exploatat alături de micul meșteșugar lipsit de lucru și dîscumpănit; pe mardeiașul de mahala, alături de chelnerul de noapte care-și lasă în circiumă micul său cfs ig; re mișitul în veșnică goană după o ipotețică „lovitură”, alături de medicul, avocatul sau actorul ratați; pe sionist, față în față cu socialistul. De la acești tipuri, unii aparținînd proletariatului, alții micii burghezi și alții lumpen-ului, I. Peltz ne poartă pînă la tipul burghezului specific ulței evreiești: „filantropul” proprietar de hanuri și presedinte a zeci de asociații, autor și profesor al mizeriei conaționalilor săi, stăpîn adesea pe bucată lor mizeră de piine și veșnic în „drept” a primi recunoștința celor obidiiți.

Domina, desigur, în tipologia romanului, tipul caracteristic al vieții evreiești în orînduirea burgheză, tipul creat cu inegalată măiestrie de Șalom Alehem, acclacare în literatura realist-critică evrească a fost plastic denumit „luftmens” — „omul aer”. Adică omul ce trăiește din aer, omul ce se hrănește cu iluzii și respiră himere. Este un produs specific al societății în care la un pol s-a înrădăcinat goana disperată după o bucățică amară de piine, în timp ce la celălalt pol e stăpîna goana avidă după permanenta îmbogățire.

Se cuvine, vorbind despre noua ediție a „Căii Văcărești”, să amintim și de ilustrațiile, aparținînd Tiei Peltz, care însoțesc romanul. În marea lor majoritate portrete ce dovedesc o temeinică cunoaștere a lumii descrise de scriitor, desenele Tiei Peltz — portretul mamei, al bunicii, al copilului, al actorului ratat, al filantropului etc. — completează cu mijloacele de expresie ale artei plastice fizionomia morală și sufletească a personajelor cărții.

„Calea Văcărești” este o redare realistă a vieții cartierului evreesc din București de acum citeva decenii. Eliberați de sub exploatare și de sub aspirarea națională, exploatații și umiliții de ieri, în prezent oameni liberi, nu s-ar mai recunoaște astăzi decit la timpul trecut în eroii cărții lui I. Peltz. Romanul rămîne însă un puternic document de acuzare a celor care, exploatăndu-l pe omul muncii, aspirîndu-l și umilindu-l, adesea îl dezumanizau.

V. SAVIN

I. Peltz: „Calea Văcărești”, E.S.P.L.A. 1957.

Alexandru Avram nu intrase de multă vreme în odaia bătrinei, în odaia mamei lui. Nici nu-și mai aduce aminte de când. N-ar fi intrat nici acum, dacă n-ar fi vrut să preîntîmpine un nou motiv de ceartă cu Laura, soția lui. O auzea cum se pregătește să iasă și așteptă.

Certurile dintre ei, destul de dese în ultima vreme, îl oboseau, îl distrăgeau de la preocupările obișnuite, creîndu-i o stare de enervare continuă. După asemenea certuri dănuia, pentru câteva zile, o tăcere încordată, cu gust amar, ca de mahmureală după un chef. Întoarcerea de la școală nu-i aducea nici o destindere. Uneori, în timpul expunerilor, își aducea aminte de frînturi din discuțiile aprinse care se petreceau acasă și un sentiment nemărturisit, stînjitor, de vinovăție, îl făcea să-și piardă obișnuita cadență în predare. Presupunînd că elevii își dau seama de silința de a-și regăsi cadența cu care-i obișnuise, se întrerupea, se repeta, zicîndu-și că nu-i departe momentul cînd își vor da seama că-i maniac ca un belfer bătrîn. Și silindu-se să-și învingă încleceala, se pomenea că repetă a treia oară cuvîntul „așadar“.

Ultima ceartă cu Laura consumase cam tot ceea ce se poate consuma pînă la limita unei discuții aprinse, care se restrînge numai la discuții. Laura, într-un acces de nervi, își rupesese un jersu la care ținea foarte mult și la care el făcuse aluzie cînd ea-i aminti că nu sînt bani și că poate amîna pentru câteva zile, pînă la salariu, achitarea costumului.

În acel moment intervenise în discuția lor bătrîna. Pînă atunci, mama lui, Ana, le asculta tăcută certurile și se retrăgea în odaia ei, în care intrase acum, fără un gînd anume, Alexandru. Din cînd în cînd, Alexandru o auzea cum mută cite-un scaun, cum oftează. Niciodată, însă, bătrîna nu se amestecase în certurile lor. Alexandru simțea că bătrîna se frîmîntă și că se află de cîțva timp în pragul unei hotărîri importante. Cu câteva zile înainte, îi ceruse ceva de care Alexandru nu-și aduce aminte bine, în orice caz ceva ciudat și neașteptat din partea ei.

Mama apăruse în prag mult înainte s-o vadă Alexandru. De fapt, din atitudinea ei, Alexandru își dădea seama că bătrîna asista la ceartă. Plîngea. Așa cum plînge bătrîna, fără gesturi, fără hohote, sfîrșită, nemișcată. Doar lacrimile i se prelingeau de-a lungul obrazului. Și-n liniștea ce se așternuse, bătrîna izbuti să le spună printre lacrimi:

— Laura, Alexandre!... V-aud copiii.

Luă foarfecele cu care Laura tăia jersul și pe care aceasta îl mai ținea în mînă, îl așeză pe masă, alături de jersul ciopîrțit, și, ca și cum aceste gesturi ar fi liniștit-o, se întoarse în camera ei.

★

Odaia bătrinei nu se schimbese aproape de loc.

Bătrîna ținuse să-și aducă de acasă masa, dulapul, patul și perdelele. Lucruri vechi, abia rezistînd vremurilor, de pe cînd era încă fată. Fuseseră predate și preluate, la vremea lor, cu foaie dotată, ca un inventar, fapt pe care Alexandru nu l-ar fi crezut în ruptul capului, dacă nu ar fi văzut hîrtia iscălită în dreapta de tatăl său: Grigore Avram, funcționar, 18 august 1906. Amănuntul acesta îl cunoscuse într-o zi, din pură întîmplare. Hîrtia căzuse dintre celelalte, păstrate de bătrîna într-un vechi anuar de școală și el o ridicase, aruncîndu-și ochii distrat pe ea. Îl izbise iscălitura neașteptată, apăsată, a tatălui său, care rotunjea „ge“-ul și sublinia totul cu o acoladă sugrumată jos într-o buclă. O undă de dispreț postum pentru vulgaritatea gestului, care-l încercase în primul moment, și-o înăbușise gîndindu-se că e vorba de tatăl său și de lucruri de mult depășite. Totuși, această hîrtiuță îi provocase și alte asociații.

Mobilată cu tot ceea ce a adus bătrîna din vechea lor locuință, pe care o locuia acum un frate de-al său, nelinsurat legal dar încurcat cu o funcționară de la poștă (prilej de zilnice observații ale mamei), camera nu se deosebea cu nimic de aceea din copilărie. Același miros din trecut, de mobilă și haine vechi, întărit de naftalină și busuioac. Cutia veche de metal, în care pe vremuri tatăl lor își păstra tutunul,

Timp irosit

— schiță —

de Ștefan LUCA

Ilustrație de Adriana MIHĂILESCU

asezată pe colțul mesei, către perete, crucea de lemn sculptat, care se termina jos cu o candelă, cureaua pe care a trecut de atîtea ori briciul tatălui, cînd în toată casa se făcea liniște.

— Tăceți! Tata se rade!

Îi sună și acum în urechi vorbele șoptite, totuși poruncitoare, ale mamei. Consecințele neascultării, în asemenea momente, se plăt看 greu, dar, să recunoaștem — își aduse aminte zîmbînd Alexandru — metodic și fără lacune.

Tatăl sta în acest cap de masă, stabili Alexandru, purtat fără să vrea de amintire, tabachera și portțigaretul, sau „sibca“ cum îi spuneau, în stînga. Se mîncea în liniște, fără vorbe. Acesta era iarăși un consemn de necălcăt. Recidiva (pentru că prima greșală, ris sau vorbe, se răsplătea cu un tușit semnificativ din capul mesei) era soluționată radical. Furfuria era ridicată de mîna tatălui și împinsă în mijlocul mesei, iar delicventul trebuia să părăsească odaia.

„Era cam despot bătrînul, își aminti Alexandru. Dar se pare că avea totuși principii pedagogice. Pretindea stăpînire de sine, în esență, caracter. Deși, să recunosc sincer, nu împărtășesc asemenea metode. El însă nu s-a abătut nici cu o iotă de la acest sistem.“

„Uite și lampa, se bucură Alexandru. Se pare că bătrîna nu i-a schimbat de loc sticla. Are o calitate mama, recunosc eu. În mîna ei, obiectele, deși îmbătrînesc, nu se uzează. Pațina timpului se citește, dar distrugerea nu o atinge. E curată ca întotdeauna. Dar nu citește la lumina lămpii. Ei, lampă, lampă, cite amintiri nu trezești tu în mine!...“

Dar își spuse imediat:

„Ce-i asta? Devin patetic? Pe scurt, o seară de toamnă din atîtea altele. Mama citește, ca de obicei. Cînd să fi fost asta? Aveam nouă ani.

A, da, în 1933. Tata era necăjit. Căutase o altă slujbă și nu găsea. Bombăne... Mama citește.

— Nu mai prăpădi petrolul, femeie!

— Mai stau un pic, Grigore. Mai am o foaie și gat.

Într-un tîrziu, vocea minioasă a tatălui:

— Lasă, Ană. Nu te faci tu mai deșteaptă de cît ești.

(„Cînd citesc, parcă-s alta“, mi-a spus de cîteva ori mama).

Mama, cufundată în citit, nu aude bombănitul. Atunci tatăl se ridică, întinde o mînă înspre carte, o smucește, o aruncă într-un colț și suflă în lampă. În întuneric, pînă tîrziu, se aude plînsul mamei. Mama avea atunci 43 de ani, socotește Alexandru în gînd; tata, 68, adică douăzeci și cinci mai mult.

Nu s-au potrivit amîndoi, conchide Alexandru. Și, totuși, uite, au crescut șapte copii și au trăit patruzeci de ani împreună. Curios, nu m-am gîndit niciodată serios la acest amănunt. Iată, eu cu Laura, ne despart cinci ani, totuși parcă ne înțelegem mai greu.“

Își dă seama însă că nu acesta este adevărul. Între tatăl și mama lui n-au fost relații simple de soț și soție. Aici și vîrsta și-a spus cuvîntul. Oare pe cine a apăsat această diferență? E limpede, acum.

„Cum o fi trăit mama în primii ani cu tata? Oricum, ea fată de 18 ani, iar el flăcău tomnatic, trecut de 40 de ani. Nu mi-a spus niciodată. Foaie de zestre tot au făcut. Curios (repet acest cuvînt acum a doua oară), nici n-am întrebat-o. Dar să vedem ce are bătrîna aici? Uite rochia neagră cu guler de catifea. Aceeași ca-n fotografia din 1908. Nici nu și-a mai cumpărat alta atît de bună. Încolo, rochii de stambă, lenjerie de americană. De patruzeci de ani aceeași rochie...“

Alexandru ține în mînă gulerul negru, moale, al rochiei și vede că-ntr-un colț moliile îi dăruiseră o gaură cît un ban de 25. Și-și șopti: „Încep să pricep ce-a vrut să-mi ceară mama... Ar vrea s-o repare. Asta a vrut să-mi

spună acum patru săptămâni, când și-a scos lucrurile la soare... Înainte de a mă certa cu Laura pe chestia... Dar parcă între mine și Laura se mai poate hotărî care e germele certurilor? Nici nu mai știu de ce ne certăm uneori. E o psihoză, altfel e inexplicabil. Era mai simplu să-mi fi cerut o rochie întreagă. Am uitat. Ea ține la această rochie. E din tinerețea ei, când nu era atât de grasă, când era tinăra”.

Alexandru închise dulapul, așezându-se apoi pe pat. Cererea bătrînei i se păru acum departe de a fi ciudată și neașteptată. În copilăria lui nu încercase să-și lămurească sentimentul de atașament (hotărît mai legat de mamă decît de tată) față de ființa aceasta, care era mama lui și care-l crescuse ea, hotărît că ea, cu dragoste de carte. Acum, când privește în trecut, își dă seama că nu atât vîrsta săpase un șanț de ne-trecut între părinții săi, ci mai curînd deosebirea de vederi (simpli cum erau, această deosebire era cu atât mai evidentă). Mama ar fi dorit să citească, să vadă lumea, îi plăceau versurile.

„Sigur. Cum ne mai asculta memorizînd! Doar pe copiii mei ea i-a învățat o mulțime de poezii, pe care tot de la noi, din cărțile noastre, le știe. Stai numai, în sertarul de jos al dulapului le păstra toate”.

Se aplecă și trase cu greutate sertarul de jos al dulapului, lat și adînc. Era plin de cărți, cu file desperechiate, unele îngălbenite, toate însă șterse de praf. Cărțile, caietele în care au scris șapte copii în ani îndelungați de școală. De la scrisul silit, stîngaci, timid, al primelor clase, pînă la notița nervoasă, prescurtată, din ultimul an. Îi încercă un sentiment de mult uitat, de duioșie față de bătrîna, ca în trecut, când îi plăcea să fie mîngiat de mama lui dacă venea c-o notă bună înscrisă în carnetul de școală.

— Învață, dragu' mamei, că cu asta rămîi. De la Zosim — un văr îndepărtat al mamei — aflaserăm copiii că mama învățase foarte bine în școala primară, că-i plăceau poveștile și că era zburdalnică. O dată se urcase, ca băieții, într-un plop. (Copiii, auzind, au ris: auzi, mama într-un plop). Și că-i plăcea să cînte. (N-am auzit-o niciodată, ori, poate în copilărie, dar am uitat!)

— Învață, dragu' mamei, că cu asta rămîi. Ea însă a rămas cu foarte puțin. Desigur că aceste urme (uite că sînt și creioane, și penițe, și fundele surorilor-s aici) ea le vede mereu, după un program anume.

Curios (iar curios!) cum de-am trecut cu vederea toate acestea.”

Adună caietele în sertar și-l împinse la loc. Toată casa era liniștită. Ceasul de pe masă (ceasul bătrînului, ineputabilul său ceas, căpătac ca dar de nuntă) arăta orele 6.

„Curînd trebuie să sosească Laura de la ore.” Și iarăși... (ca oricare dintre soți cînd se ceartă, Alexandru era convins că numai el nutrește dorința de a aplatina neînțelegerile și de a ocoli conflictele, iar celălalt este departe de a face vreun pas spre împăcare și deși el este de acord cu înscăunarea vechii armonii, așteaptă să facă celălalt pasul și nu el).

Gulerul de catifea ros de molii îl obseda încă. Și ca orice om care-și dă prea tîrziu seama, voia să termine cu atât mai repede cu resentimentele față de sine însuși, crezînd că de scurtîmea reparației atîrnă dezlegarea problemei.

Se și vedea cumpărînd patru metri de stofă neagră („e cam corpolentă mama” — o să-i explice vînzătoarei, în chip de răspuns la o eventuală nedumerire a acesteia) și alegînd pantofi trainici (numărul 39, dar dacă se poate nu atât de înguști în vîrf), ciorapi, o năframă nouă de mătase, moale. Și de ce nu și-o geantă? Aduna mereu în fața sa lucrurile și tot nu era mulțumit, nu umpleau golul...

Cum de nu s-a gîndit Laura la toate acestea? E doar femeie, pricepe mai bine treburile acestea. Laura însă de multe ori i-a amintit și el, Alexandru, a tot amînat, de azi pe mîine, că nu ajung banii, că bătrîna mai poate aștepta.

Ca tata, exact ca tata. Totul. Ea, femeia, mama, poate rămîne la urmă. Așa era și-n copilărie. Cine iese în lume? Cine aduce în casă? Tata. Apoi, după ce-au crescut copiii și-au ieșit în lume, copiii. Tata să fie cit de cit îmbrăcat, curat, spălat, să nu rîdă lumea de el; e doar funcționar! Cînd se rade, tăcere; cînd se mîncă, tăcere; cînd vine un musafir, tăcere. Aparență, aparență de bunăstare, de armonie, de familie model. Și ce-a ieșit? El, singur, Alexandru-i la casa lui.

— Îmi sameni mie, îi spunea mama cînd venea de la școală.

„Nu-i advărat. Și eu, și eu, calc pe urmele lui, cu felul meu de a fi ursuz, taciturn, un „tată” ceva, ceva mai evoluat. Dar în esență? Eu să am ceasul pe noptieră, să nu-mi umble nimeni pe masa de scris, tacîmul meu, bărbieritul — ritual moștenit — ziarul neatins, țigările, ghetetele văcsuite, periatul dinaintea plecării, batista.”

Laura are dreptate. O știa mai de mult, dar ierarhia familiară, împrumutată de la bătrîn, îl îndemna să nu admită dreptatea ei.

Viață ordonată, fără nici o abatere. Invitațiile prietenilor refuzate cu bonomie, dar ferm: — Sînt tată de copii, om serios, ce fel de reuniune?

Soția lui îl aproba, față de ceilalți: — Soțul meu? Conștiința personificată. Drumurile spre casă, în tăcere, încărcate cu reproșuri nemărturisite. Și-apoi cearta, care lui i se părea fără motiv. Bătrîna retrăgîndu-se în odaie, amărîtă... „Nu-i mare deosebire între cele ce-a trăit ea cu tata și ceea ce facem noi acum!”

Stătu multă vreme tăcut, cu fața în palme, pînă ce auzi un zgomot ușor.

Bătrîna era în cameră. El, cufundat în gînduri, nu auzise cînd intrase.

— Ce-i, Alexandre? Ai mai venit pe la mine, copile?

Lui Alexandru i se păru că se înapoiază de undeva și că-n obrazul vestejît al mamei lui citește cu claritate vechile trăsături, cînd îl aștepta în poartă să vină de la serbare de fine de an, cu cărțile subsoară. „E un băiat sărac, dar silitor”, se spunea tolerant și condescendent. Inima îi era atunci plină de rușine și de regret, pentru că dorise azi dimineață ca mama lui să nu participe la serbare. Nu voia să-și audă colegii zicînd: „Uite pe mama lui Avram. Cea grasă, în negru. Cu năframă”. Dar în drum către casă se hotărî să rabde orice, numai ca anul viitor să vină și mama lui să-și vadă băiatul primînd premiul I. Și-și imagina apariția ei în sală, întregul decor, fastul, vocea alterată de emoție a dirigintelui, iar el, Alexandru, mergînd învidiat de toți înspre estradă, călcînd sprinten, urmărit de sute de priviri. Iar mama lui, într-un colț, cu ochii împăienjeniți. Știa însă că mama lui iese rar prin oraș — și atunci după o pregătire îndelungată, în care acul și firul de ață neagră aveau un rol preponderent. Nu și-o putea închipui alt fel, decît într-o bluză decolorată, cîrpită, încălțată cu pantofi bărbătești scilicet.

— Ce-i, Alexandre? repetă întrebarea mama.

— Nimic, mamă, răspunde el. Mă gîndesc. Degetele mamei găsesc într-un tîrziu locul știut. Alexandru și-a plecat capul pe masă și mama i le trece prin păr.

— M-am gîndit, spune mama, să mă mut la Viorica. Ea-i singură. Are nevoie de mine. La tine, am stat destul. I-am spus și Laurei.

„Poate de asta a cerut să-i repar gulerul de catifea!” Și deodată își dădu seama că, de fapt, mama lui n-ar fi avut altceva cu ce să călătorească pînă la Viorica, n-ar fi avut altceva să îmbrace, decît vechea rochie neagră, demodată, năframa lucioasă, tot din tinerețe, și pantofii negri, pe care, ca să le ascundă vechimea, îi da cu cremă multă.

Și iarăși o scenă veche, din copilărie: mama, într-o odaie, plîngînd; tatăl cu vecinul, în odaia cealaltă. Se aud vorbe. Vocea tatălui, limpede, cu chef:

— Femeia tinăra-i ca frunza. Cum o bate vîntul mai tare, cade. Nu, băiete! Te însori, fă-i de lucru. Unu-n brațe, unu-de rochie, unu-n burtă. Femeia fără copii... Așa am făcut și uite că-i bine.

— Nu vreau să vă văd, urmă bătrîna, cum vă irosiți timpul, cum vă irosiți și voi tinerețea. Eu patruzeci de ani am dus-o fără să zic nimica. Voi, copiii, mi-ați fost mîngîierea. Singura bucurie... Nu de alta mă duc, Alexandre, da' nu mai pot răbda, copilul meu.

Alexandru retrăia sentimentele încercate în zilele de festivitate de fine de an școlar. Și nu găsea că e ciudat și curios nimic în asemănare. I-adevărat. Mama lui nu se poate bucura nici acum de copiii ei, deși a așteptat atât, rîsîndu-și timpul pentru ei. Și doară și-n ea au trăit patîmi, tinerețe, și ar fi vrut mai multe de la viață.

Ușa de la intrare scîrțîi. Pași grăbiți străbătură odaia cealaltă și ușa se deschise. Apăru Laura, cu un pachet învelit în ziar.

— I-am reparat, mamă. Și catifea neagră am găsit. Îl croim după celălalt.

Alexandru își plecă ochii, apoi rosti cu mare greutate:

— Lasă, Laura. O să mai discutăm. Cred că nu-i bine ca mama să plece acum! Nu, nu... Ieși repede din odaie...

Zile întregi trăi apoi cu un sentiment de adîncă rușine. Trecuse pe lîngă ceva scump, de neprețuit și de neîntors.

HORVATH Imre

Versuri

DE NOI ÎL LEAGA GLIA

Vînt de-ar bate
Ni I-ar scoate
Copăcelul,
Îndoindu-i
Fectorelnic
Mîjlocelul.
Vînt năstrușnic
Să nu smulgi
Mlădița dragă,
Dirză glia
Necîntîit
De noi o leagă.

RĂSPUNDE

Creează unul, mult greșînd.
Tu doar o vină ai,
De-un leneș mai dîhat, mă prînd,
Pe-ntregul glob nu dai.
Poporul, celut hărnicînd,
Greșell îl iartă-n rînd;
Pe cel în lene putrezînd
Nu-l va lerta nicîcînd.

FLECARUL

Gureș ca izvorul
Toacă, tura-vura;
Tulbure-l e zvonul,
Lîmpede-l izvorul;
Glăsuțește unda-n
Adîncime, vie,
Dar flecarul cerne
Numai vorbările.

UN GENERAL NAZIST

A fost cîine de credință
Barbarilor duși în lad;
Stînd în blindă închisoare
Victime visa cum cad.
Patrie găsi călăul
Unde bravii n-au găsit;
Amintiri își scrie-acolo
Acest stîrv neputrezit.

În romînește
da Radu BOUREANU

O ARTISTĂ

CARE NU POATE FI UITATĂ

— 90 DE ANI DE LA NAȘTEREA GRAFICIENEI
KÄTHE KOLLWITZ —

Opera Käthei Kollwitz emoționează pe căi multiple: e în ea, pe lângă vibrația artistică, pe lângă mesajul social, o compasiune feminină pentru omenire, o noblețe morală impunătoare. În cultura burgheză a fost acceptată — chiar adulată, într-un moment de liberalism al burgheziei prusace — pentru acest conținut larg omenesc pe care l-au numit „umanitarism“, făcându-se că nu observă sensul precis social al unei opere închinată proletariatului. De fapt, în opera ei se pot găsi argumente pentru această interpretare, ceea ce e firesc în împrejurările în care s-a dezvoltat artista.

Sincer atașată cauzei proletariatului, Käthe nu-l trădează nici o clipă (deși la răstimpuri, virajele ideolo-

gice ale social-democrației germane o cam zdruncină, ducând-o pînă în pragul naționalismului) și acest atașament o conduce firesc la socialism, pe care-l servește „cu bărbăție“, cum spunea despre ea Romain Rolland. În viața socială și în artă, Käthe militează pentru unirea proletariatului, făcînd din lucrările ei ecoul activității lui Karl Liebknecht și invocînd solidaritatea comunistă. („Sîntem de partea Uniunii Sovietice“ — 1931, de pildă).

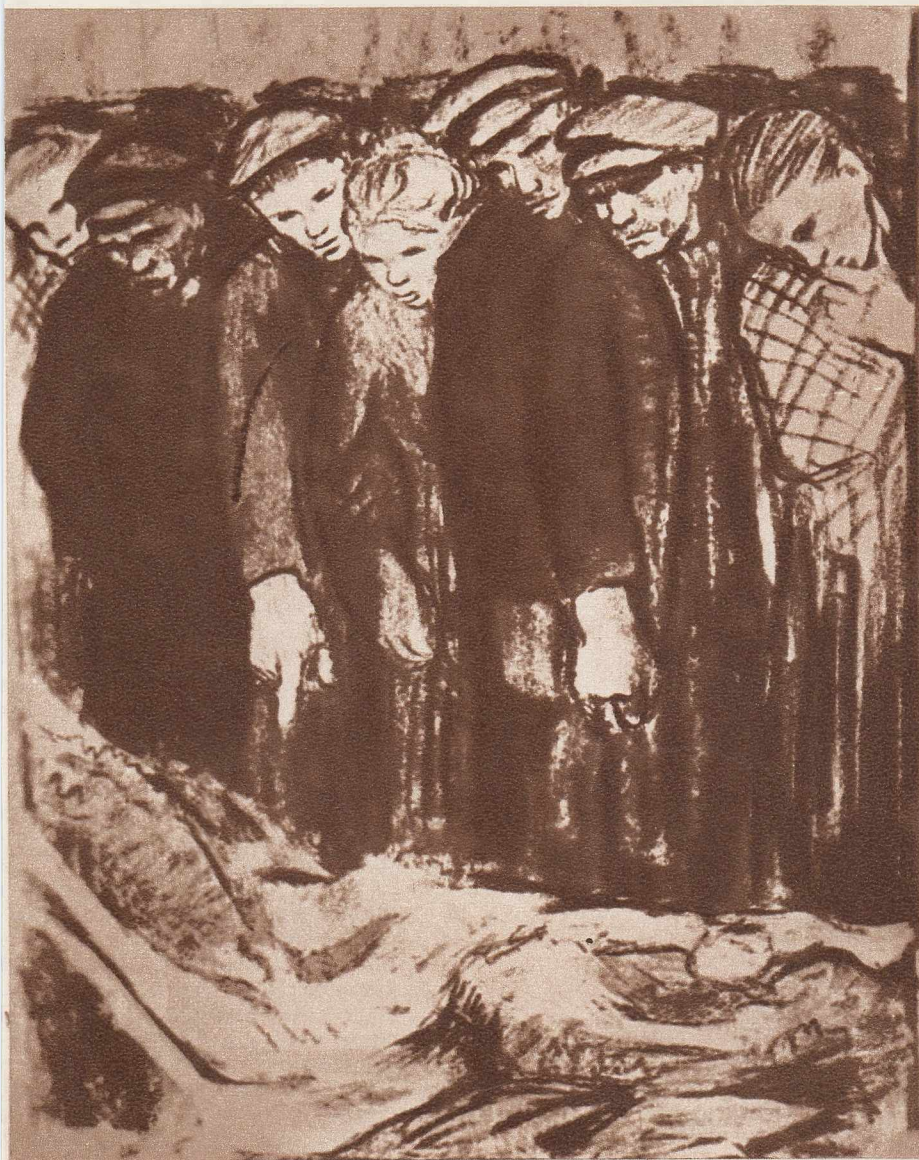
Voința de luptă a Käthei o conduce spre grafică, specia artistică prin excelență dinamică, în stare să răspundă spontan actualității și propice unei circulații și accesibilități largi. Grafica ei ilustrează ciclul exploatării:

Autoportret (Desen în creion — 1889)

mizerie, moarte, revoltă, exploatare. Aceste compoziții ciclice, deși construite pe teme istorice („Războiul țaranilor“, „Țesătorii“) sînt de fapt inspirate din nevoia de îmbărbătare a proletariatului contemporan. Exemplul istoric din opera artistei are rostul agitatoric al unui răscolitor „memento“.

Dar cea mai patetică și cea mai eficace expresie a exploatării o conferă Käthe imaginii mamei. Nici o conștiință nu poate tolera tragismul

Cimintirul celor căzuți în martie (Litografie — 1913)

Pîine (Litografie — 1924)

Prizonierii (Planșa a VII-a din seria „Războiul țărănesc” — gravură, 1908)

Statul asigură adăpost...
(Litografie — 1926)

femeii care apără viața copiilor împotriva unui dușman cumplit, capitalismul. Chipul mamei e adevăratul element incendiar în operele artistei și, de altfel, în configurația acestei opere el înseamnă un simbol al dreptului la viață revendicat de proletari.

„Mama” creată de Käthe Kollwitz ocupă în istoria artelor un loc revelator. La mitul eternei dăătoare de viață, reprezentat de la Renaștere pînă în veacul nostru, fie în interpretarea lui mistică, divină, fie în accepția lui laică, senzuală, Käthe adaugă sensul activ al apărării umanității. După Käthe Kollwitz, nimeni nu mai poate exalta chipul contemplativ, imperturbabil, al maternității care preținde a sălășui într-o sferă ideală, neîntinată de mizeriile lumii dar și neputincioasă față de ele. „Mama”

din opera Käthei sintetizează uriașă dramă a vieții măcinată în mizerie, uriașă crimă a capitalismului care se hrănește cu vieți omenești.

Spre bătrânețe, în ajunul și în timpul celui de-al doilea război mondial, imaginea maternității în opera Käthei începe să poarte aluzii morbide, ilustrând obsesia morții. E poate spaima acestei mari iubitoare de oameni, în fața grozăviilor la care asistă și pe care ea și prietenii ei nu izbutiseră să le împiedice. În opera deceniului al patrulea, grupată, în parte, sub titlul edificator „Despre moarte” bîntuie simbolul pueril al strigoiului cu coasă, secerînd mame și copii. În aceste alegorii stăruie un ecou din tragismul lui Goya. Sensul imaginii devine mai obscur, apelul social uzează de sentimentalism. Acum se statornicesc în creația ei aluzii la rostul biologic al mamei. În desenul artistic predomină curbe violente, sugerînd posesiunea maternă, mame ocrotindu-și copiii în compoziții cu personaje dispuse concentric, alcătuiind parcă simboluri fiziologice.

În această perioadă opera artistei furnizează argumente unor comentatori burghezi care tălmăcesc creația Käthei ca o artă umanitaristă. Interpretări filistine au încercat să reducă mesajul artistei la compasiunea maternă, substituind ansamblului creației sale, imagini fragmentare. Cît de virulentă a fost prezența artistică a Käthei, cît de plină de consecințe sociale și culturale, o arată și nenumăratele volume de comentarii scrise pe tema ei. Nu ar fiatit de populară arta și atît de elocvent mesajul ei, fără o deosebită putere de sugestie plastică.

Deși contemporană cu epoca de fermentare a expresionismului, Käthe — care are comun cu expresionistii doar febrila nevoie de a potența la maximum expresia grafică — nu e contaminată de formalism. Nu pierde nici o clipă din vedere cui se adresează; din experiența expresionistă reține numai cuceririle durabile: știința de a încărca liniile cu semnificații printr-o severă economie și organizare a desenului și îndrăzneala de a modifica proporțiile liniilor din natură după cerințele logice ale ideii pe care vrea s-o comunice. Nici o cochetărie estetizantă nu tulbură vigoarea mesajului. Virtuozitatea meșteșugului este numai o însușire perfectă a armei. Acest meșteșug evoluează spre purificarea grafică: de la „Țesătorii” din 1908 — desen amplificat cu patetice contraste de alb-negru — pînă la „Mamă apărîndu-și copiii” din 1942, în care toată sarcina expresiei cade asupra liniilor, e un drum de maturizare a graficienei. În această lentă căutare de eficacitate a expresiei stă încă o mărturie despre acea conștiință a gravității și răspunderii faptului creator, care dă operei lui Käthe Kollwitz un sens etic exemplar.

Ca Gorki, ca Maiakovski, ca Romain Rolland, Käthe Kollwitz a înfăptuit pentru proletariat minunea Cosînzenei care udă cu apă vie buzele lui Făt-Frumos, dîndu-i puteri să biruie zmeul.

Anca ARGHIR

Mamă cu copil în brațe (Gravură — 1910)

Afiș (Litografie — 1912)

Grup matern (Sculptură în ghips — 1935)

Să vă fac o mărturisire. Am pentru bîlci, și cu osebire pentru cel al Moșilor, o veche afecțiune, ce s-a tradus în cuprinsul multor articole și reportaje, odinioară, cînd în asemenea manifestări se rezumau desfăștările populare de „anvergură”. Spuneam de fiecare dată că serbarea asta de lumină și vuiet conține un înalt precept umanitar: acel de a contopi publicul Moșilor într-o unică delectare, de a satisface dorințele unanime, oricît de diferențiate, cu o imparțialitate apostolică.

Mă amuză să evoc reflecțiile care mi le inspirau în tinerețe:

Stimulator de optimism — spuneam — Moșii vor permite slăbănogului succesul „încercării puterii”, chiar dacă în viața lui n-a minuit o altă greutate decît a linguriței cu ceai de tei. Oricare ar fi forța loviturii, se va aprinde sus, în catarg, luminița izbîndei. Are chiar dreptul să se izmenească: „păcat că nu-i prăjina mai înaltă!” Sau: „Ciocanul îi prea ușor! Izbuțeam și cu o singură mină”. Va da posibilitate mîtopului să țintească precis mireasa de tinichea, ce iese dansînd de sub perdeaua de cit; sau va nimeri inima dorobanțului; va declanșa răpăiala toboșarului. (Patronul „tîrului” are grija să-i dăruiască această nevinovată satisfacție, atît de prețioasă în ochii „dulcinei” ce-l însoțește, mîndră de victoria ochitorului). Va proteja pînă și destinul bogatului, ziceam, făcîndu-l să potrivească belciugul exact pe capul raței celei mai grase. Va dovedi obezului urcat pe cîntar un minus neașteptat, iar costelivului, un plus important.

Moșii sînt un tonic moral. Cîteva luni de zgomot, imbulzeală, intoxicație. E altceva? Dacă aș vrea să-l reduc la expresia lui caracteristică, intimă, esențială, aș spune că e numai larmă, un pistol umplut cu vuiet, inofensiv. Afară de timpan, binetnțele.

Moșii te fac să-ți dai seama, cum nu se poate mai evident, că în individul civilizat doarme „un om al pădurii”, un Tarzan, pentru care toată gamă de simțiri se traduce prin chiote și exclamații. (Repet încă o dată că vorbesc aici de felul cum vedeam Moșii pe vremuri).

Da! Aci ești în măsură să întilnești oameni serioși, confecționați pentru viața de toate zilele din material grav, rigid, deveniți, ca prin farmec, alții. Cum au trecut bariera, cum au pășit în zona supraluminată, asurzitoare, s-au transfor-

mat. Tarzan a ieșit la iveală. Te puținește risul cînd îi evoci. Poftim, profesorul n-a mai găsit un locșor viran în severa lui persoană, unde să-și atîrne panoplia trompetelor și pocnitorilor. Financiarul și-a denaturat o fizionomie prețuită la bursă tot atît cît acțiunile sale, fixîndu-și un nas de carton roșu, burlesc. Pînă și pretențiosul monden, acest artist al aparenței, acest maestru al izolării care evidențiază, s-a confundat cu mulțimea ce îi anulează „personalitatea”.

Cred că și menirea unor atari tîrguri e să dea omului alte voluptăți mai aproape de instinctul lui, decît e în stare să-i acorde rafinamentul civilizației. Vă întreb, ce goană cu mașina la șosea se poate compara cu cele cinci minute frenetice de „lanț”? De ce gastronomul, pentru care masa e o selecțiune și o artă, se îndopa aci cu gogoși și mititei, serviți „la botu’calului”, în tacimuri suspecte, de mîini ce nu au cunoscut niciodată imaculata piele de căprioară a oberului?

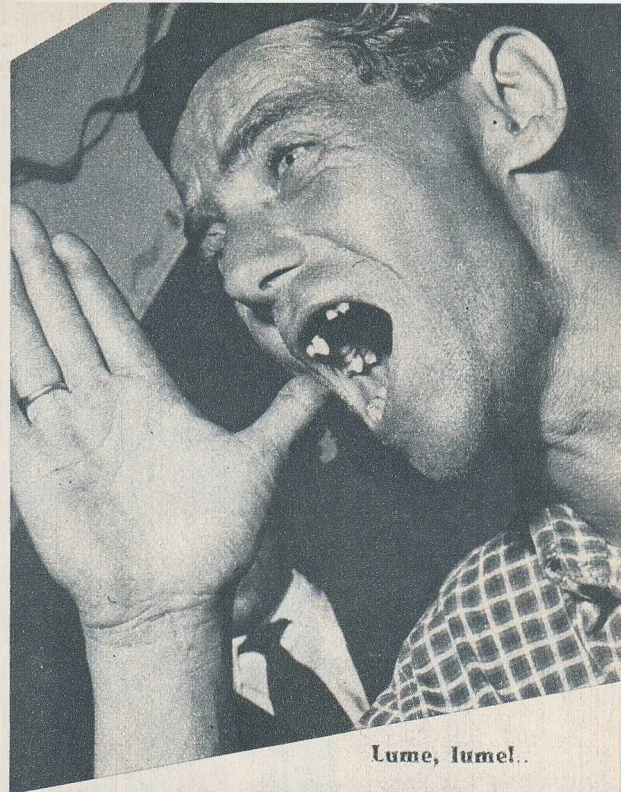
Am văzut cucoane, deprinse să refuze zece deserturi pînă să găsească unul pe plac, leșinînd aci după un fel de scamă de zahăr, fabricată de un aparat ruginit, sau după „floricelă” preparate de neveste tuciriții, în tîngiri din care, de bună seamă, se ospătează, în Raion, și Grivei, și scroafa.

În acest caleidoscop se iriza caldă mea simpatie pentru Moși. În mirajul lui reverbera încîntarea miilor de vizitatori, tineri și bătrîni, cărturari și muncitori cu brațele, tîrgoveți cu bunăstare de la centru și mahalagii fără pricopseală din toate marginile Capitalei. Dar această feerie avea o umbră, o bubă, pe care n-o vedeam, pentru că eram orbiți de scîlpirile înșelătoare.

Impresarii monștrilor

Da, feeria avea și o altă față, mohorită, dureroasă, pe care multă vreme am ezitat s-o dezvălui. Din ce sentiment? Știi și eu! Poate din delicatețe și solitudine pentru lumea vrăjită de fosforescența spectacolului. Poate din jena de a arăta celor ce se veseleau, că dramul lor de euforie e rezultatul multor suferințe, al multor sacrificii din partea unei anumite categorii aparținînd profesiunilor bîlcene.

Am ezitat, bunăoară, să atrag atențiunea asupra „femeii-maimuță”, a cărei prezență aci era de o evanghelică jertfă și renunțare, fiindcă grație acestei jertfe orice vizitatoare—oricît de puțin înzestrată de natură—avea dreptul

Lume, lumel..

Privindu-l pe cei ce se dau în lanțuri..

Viziunea de seară e feerică. Și, cu toate că vara aceasta e ploioasă, bucureșteanul nu renunță la Moșii săi tradiționali...

Incercarea puterii. După cum arată concurențului, lichidul trebuie să fi ajuns la „campion mondial“.

Acți poți cumpăra orice, de la păpuși la cratițe.

să se considere, prin comparație, irezistibilă înadins evitam în reportaje să trec în revistă schilozii fabuloși, în fața cărora infirmii din public, intrați cu taxă, se puteau mîngîia că sînt robuști și oameni. Și altele altele eforturi anonime, menite doar să întreție iluzia noastră de sănătate și frumos.

Însă, în cele din urmă, am ridicat perdeaua de fir ce disimula mizeriile și umilințele unor suflete nevinovate. Îmi amintesc: m-am întîlnit în tren cu un vechi antreprenor de „curiozități de iarmaroc“, care mi-a împărtășit că pentru sezonul apropiat avea câteva „splendide slușenii“. Nu mi-a spus ce anume. Dar, evocînd în minte „trouvaille“-urile sale de altădată, am simțit fulgerindu-mă un fior de oroare și dezgust. Mi-am zis că trebuie să se isprăvească o dată cu industria spectaculoasă a betegilor, a monștrilor; că Moșii merită a fi mîntuiți de urîțelele ce-i pervertesc candoarea.

Cîndva exista o „societate a voiajorilor de bilciuri“, cu sediul în Capitală, cuprinzînd membri ce puteau fi întîlniți la toate iarmaroacele din țară. Vă închipuiți, și pe bună dreptate, că o ședință a societății trebuie să fi avut un „cașeu“ particular, și în ceea ce privește discuțiile, și în ceea ce privește asistența. Se dezbăteau, probabil, printre altele, chestiuni de tagmă, de bună seamă, și secrete profesionale — reforme, achiziții de „fenomene“ noi, metode de șarlatanii, bursa monștrilor etc. Mai e nevoie de menționat comportarea autorităților față de aceste oribile geambașlicuri? Erau nu numai indulgente cu traficantii, ci și cointeresate la beneficiile lor.

Îmi vine în minte icoana unei nopți de Moși, de mult, dintr-un an din anii sfrijiți și famelicii pe care ni-i dăruia odinioară regimul burghez. Nu fără o strîngere de inimă făcusem constatarea că și prin bilci fantoma crizei mai suflase în lumini, mai redusese dinamul zgomotului. Mi-am revăzut cunoștințele în barăcile anemic frecventate și mi-am spus că trebuie dezvoltată suferința acestei lumi aparte, ce se chinuie și se schilodește pentru toți gură-cască admirativi și exigenți — eu, și d-ta, și mulțimea — veniți după bucurii sălbatice.

Da, eram prietenul acestei ginte mutilate, diforme, ce se pitea îndărătul firmelor pitorești — piticii, grașii, bicefalii, femeia cu barbă, fata cu trei picioare, omul-trunchi, marfa vie a impresarilor mereu în căutare de hidoșenii originale. Gîndiți-vă: ce se făceau nenorociiții ăștia dacă, peste un an, deveneau oameni ca toți oamenii?...

Vă dați seama ce ar fi însemnat pentru piticul bărbos Ilie Dobrogeanu numai cîțiva centimetri de statură în plus? Sau pentru Nae Olteanu, uriașul de 2,40 metri, o închircire, o durere de șale care să-l oblige la încovoiere? Sau pentru copiii grași, cîteva kilograme de osînză mai puțin? Sezișai panica lor eventuală, efortul ce-l făceau pentru a se menține în „formă“?

Slavă ție doamne! L-am găsit pe Dobrogeanu... nealterat. Dimpotrivă, și criza ajutînd, parcă era mai pitic ca altădată. Era numai barbă. Probabil fiindcă barba nu cere de mîncare. Și Nae Olteanu era la... înălțime. Mai săltase chiar cu 12 centimetri.

Da, „fenomenele“ se mențineau neschimbate. „Copilul-vampir, cu cap de vițel, piele de broască, urechi de maimuță, labe de crocodil“, cum glăsuia prospectul, își mai adăugase un betesug: un „bot de știucă!“ Succesul unui an de tainice transformări! Omului-trunchi nu i-au crescut, în intervalul de 12 luni, brațele și picioarele — și era mulțumit. Continua să scrie și să coasă cu gura. Femeia-gorilă se păstrase mai urîtă ca oricînd. Și era de aceea fericită... Pîinea atîtor eforturi pentru o ordine răsturnată, pentru comercializarea spectaculoasă a atîtor diformități, deocamdată nu le era periclitată.

Evocare

„Aici șa! Și numai aici șa! E Fea! Fea, fecioara nebună cu capu' de lemn, care trăiește cu un jaguerrr!“

Omul purta o redingotă veche, uzată, balzaciană, cronică dramatică a atîtor cariere eșuate, de la frumosul jongler ce a inaugurat-o convins că în căptușeala ei se pitește succesul și fortuna, pînă la proprietarul actual — al cîtelea? — chircit ca o globă de dric, în veșmintul larg.

După o zi de tîrg, parcă e mai bun suc decât țuica.

Cu banii luați pe marfă, la alegerea batcărilor.

Omul mai avea și o gaură în beregată. O gaură autentică, neagră și cercuită cu metal, ca un mustiuc de țigaretă sau ca un simplu orificiu de flaut. Gură-cască era impresionat de scorbura neagră vizibilă deasupra gulerului. O considera, ca pe tot ce constituia meșteșugul acestei lumi de bilci, mistificatoare și șarlatană, drept „iluziune” — „Cum naiba o fi făcut-o?” — poate desenată cu cerneală, poate o pată din naștere.

Și totuși, era o gaură veritabilă, o gaură tuberculoasă, făcută chirurgical, ca să-i ajute respirația. Omul băga în orificiul ăsta o țigară aprinsă și slobozea fumul pe gură. Fluiera dintr-un țigal. Stingea o luminare. Fiindcă, domnilor, gaura asta era stigmatul stilizat al unui beteșug — și omul cu redingota veche îl exploata cum exploatau atîția semeni de aci beteșuguri mai oribile, monstruoase chiar.

Pentru a putea să-și tune tirada menită să ademenească publicul înăuntru, în baraca unde tot el se „produce” cu boscării (e așa de greu să fii auzit în vuietele Moșilor), punea degetul pe deschizătura întunecată. Atunci glasul lui, altminteri mort, se deștepta, nu normal, ci numai pe jumătate tonic, răgușit, fals. Și asta iar impresiona. Individul cică se prefăcea. Abia cînd opintirile lui oratorice reușeau să smulgă din aluatul spectator, din masa curioșilor dispuși să se distreze gratis, un boț — reprezentat prin cîțiva, ispitii, înșfîșit, să vadă și ce-i dincolo de pînză — omul își

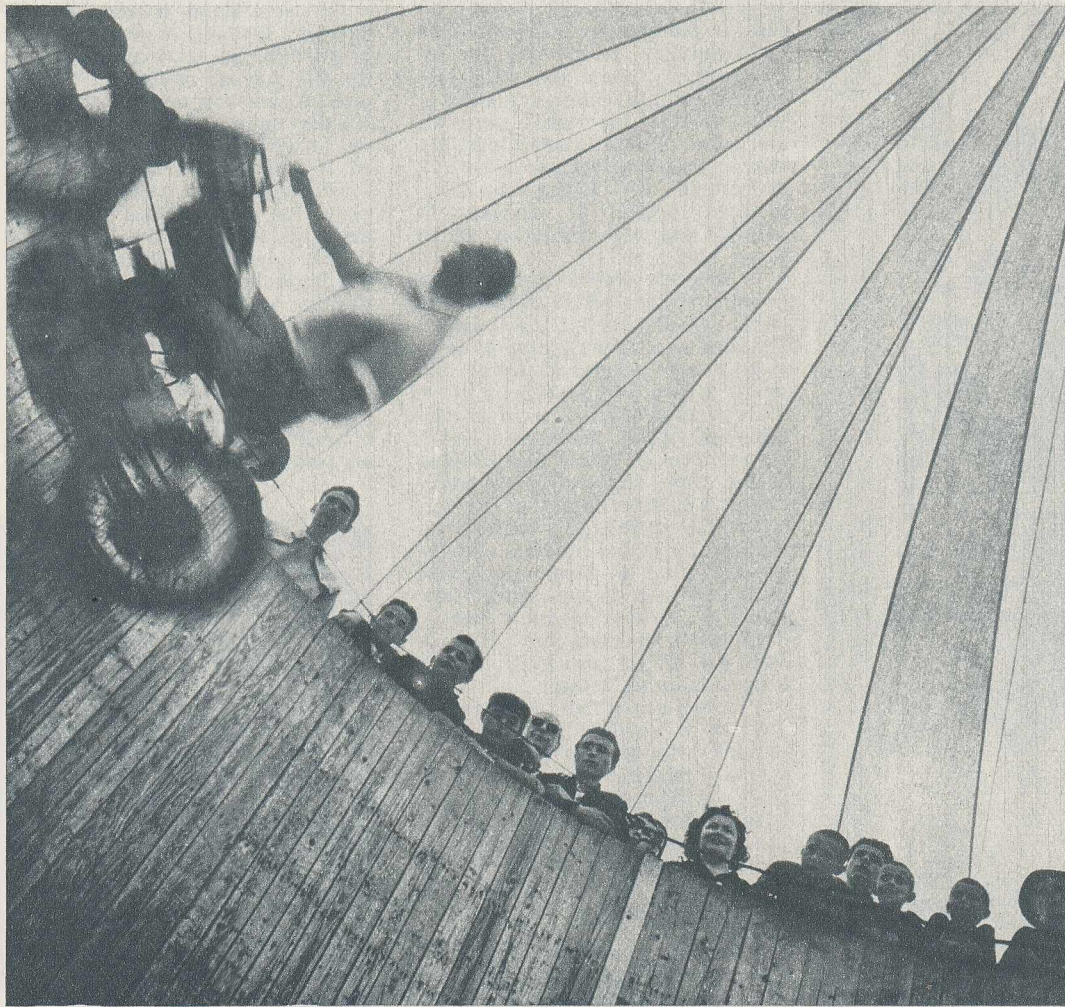
„Onorată asistență, sint bolnav. Mi-s plăminii ferfeniță. Chiar adineauri am scuipat sînge (priviți, pata e încă udă pe guler). Gaura asta nu-i o șmecherie, ci o gaură adevărată. Fără ea aș muri sufocat. Sint un om ca dv., minus sănătatea. Aș vrea și eu să pot sta colea, pe o bancă, amuzîndu-mă la boscăriile Moșilor. Să pot bea o halbă, să mă dau în lanțuri, să sicii maimuțele, să ciștig o solniță la roată, să mă bucur de veselia copiilor, într-un cuvînt să fiu ca dumnealui, rumen, sau chișes cum e domnul plutonier. Spovedania asta merită obolul vostru!”

Vedeți efectul? Omul ar fi fost sortit sinuciderii. Pentru o îndoită crimă: a trădat secretul corporației, prezentîndu-se bicisnic, bintuit de mizeriile comune ale pămîntului. Și a înșelat așteptarea spectatorului, a bunului, a geneosului spectator, care pentru trei lei te obligă să-ți frîngi oasele, să te mutilezi, să înghiți sticlă, să fii paria.

„E Fea! A fost pescuită în apele Nilului. Vorbește șapte limbi. Șapte limbi vorbește. domnilor și doamnelor, printre care ebraica veche!”

★

La 4 dimineața, cînd lumea mai rezista doar la restaurantele-variantele de la intrarea Moșilor, cînd zorile albăstreau acoperișurile de pînză, fauna barăcilor ieșea tîptit de sub perdele, din lăzi, de pe estrade drapate funerar, din acvariu. N-o vedea nici un profan; ora asta echivocă îi aparținea.

permitea să se retragă. Nu pentru mult. Pentru cîteva minute doar, cît era necesar să-și calmeze tusea, o tuse hîrîită, ce-i ineca beregata cu flegmă, împroșcată prin gaura în care îndesa desperat, spasmodic, batista. Nimeni nu ghicea că nenorocitul e pradă accesului!

Cînd își făcea din nou apariția în baracă, pentru „demonstrație”, nițel mai pămîntiu, cu ochii în fundul orbitelor, febrili, cu cele două brazde mai pronunțate, publicul era gata pregătit pentru distracție. Stropul rumen de pe guler nimeni nu-l remarcă. Căci un magician nu poate fi bolnav. E de neconceput. Simulează. Și fiindcă simulează grozav, nenorocitul, lumea se amuză. Închipuiți-vi-l adresînd un apel umil publicului:

„Sirena”, răpusă de zece ceasuri imobile, urina în dosul panopticolui. Femeia cu barbă, spină acum, se pudra. Omul-gorilă fuma o țigară în compania gardistului, unicul intrus. Uriașa care rupea lanțuri sorbea paharul cu lapte bătut. Piticul Dobrogeanu se ducea să-și reia locul decorativ în aleea grădiniî romantice. Nae uriașul, lihnit, visa un bou fript și o vadră de vin.

Monștrii deveneau oameni. Fea, fecioara ne bună cu capu' de lemn, intra în baraca dresorului de șoareci, un găligan robust, pe care turbanul indian și iataganul sclipitor îl aranjau teribil...

Imaginea de bilci mare o vedem ca o întîlnire fremătătoare de oameni, veniți din toate colțurile regiunii, pentru a-și desface rodul meseriilor sau al țarinii. Partea distractivă, care acaparase în trecut aproape tot perimetrul Moșilor, a denaturat și semnificația iarmarocului. În afară de turta dulce și mierea lipovenilor, nici o altă marfă nu restituia oborului înțelesul său tradițional. Abia în anii noștri această destinație a fost restabilită.

L-am revăzut la deschidere. Același vesel zgomot de fanfare, pocnete, zarvă, te întîmpină și acum. M-am plimbat pe aleile bilciului, printre pavilioane cu fel de fel de surprize desfătătoare — carusel, circ, menajerii, bărci, tir, iluzionism, exhibiții sportive — și m-am bucurat constatînd absența panoramelor cu monștri. Din vechii „bilcieni”, proprietari de întreprinderi pur distractive, am mai întîlnit cîțiva. Puțini. Atîția ani s-au depănat!... Bătrîni acum, bunici... Dar n-au renunțat la îndeletnicirea pe care au practicat-o o viață întreagă. Iată-l pe Jean Demetrian. Tot cu „lanțul”, cu cășorii sclivisiși pe care s-au învîrtit trei generații de copii. Are tîmple albe. Dar e la fel de robust și vioi ca altădată. „Zidul curajului”, cum se intitulează pavilionul peste care se lăfăia odinioară, macabru, firma „Arena morții”, aparține acum fiului său, motociclistul acela neînfricat care aleargă pe... pereți.

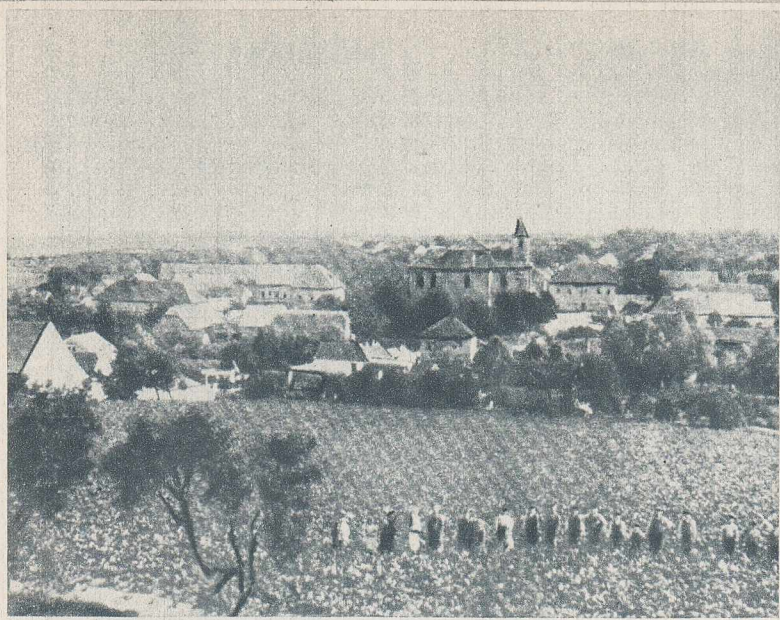
Iată-l și pe bunul Berkin, al cărui portret din tinerețe — pe atunci dresor de urși, purtînd un fantastic costum de cowboy — m-a făcut să surîd amintindu-mi-l. Are o mică menajerie, a cărei vedetă este „Calul matematic”.

Însă imaginea dominantă a Moșilor o dă comerțul. Zeci de prăvălii, gherete și standuri cu felurite produse — alimentare, textile, tehnice, menajere, ornamentale etc. — fructul mînos al fabricilor și atelierelor din București și regiune, al cooperativelor și meșteșugarilor particulari, al gospodăriilor agricole colective, al întovărășirilor și al țărănilor cu gospodării individuale — constituie adevăratul chip al bilciului popular.

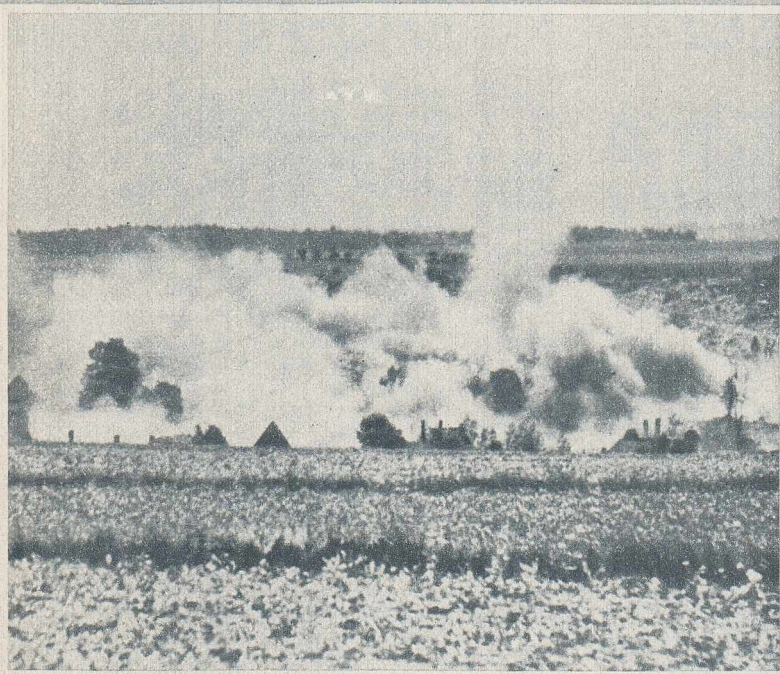
Aceasta este imaginea economică și socială a Moșilor de azi, materializată în abundență și hîrnicie. Acuma abia avem motive să spunem că feeria lui e o oglindă în care strălucește și ride sănătoasa veselie a poporului nostru muncitor.

Urcînd pe zidul curajoșilor

Așa arăta pașnicul sat ceh Lidice în ziua de 9 iunie 1942

10 iunie 1942. Satul Lidice, lipsit de apărare, este mistuit de flăcările incendiului aprins de hitleriști

Reînțorși la locul crimei, bestii în uniformă hitleristă își contemplă „opera“: zeci de bărbați din Lidice masacrați

Trandafii

— ARTICOL SCRIS PENTRU „FLACĂRA” —
de Maria ZAPOTOCKA

Praga, iunie 1957.

Intre locul pe care se afla satul vechi, ras de pe fața pământului, și noul sat Lidice — cu acoperișurile lui roșii, casele noi, șoseaua asfaltată și veșnicul neastâmpăr al copiilor care îți bucură inima cu strigătele și risul lor — urcă în pantă ușoară, treaptă cu treaptă, în terase de o impresionantă frumusețe, o grădină fără sfârșit, o adevărată împărăție a trandafirilor. Simbolul sculpturii lui A. Hladek, care străjuie intrarea grădinii, se continuă ciudat, se regăsește emoționant în păturile suprapuse spre orizont ale florilor, în fișile colorate ale fiecărei terase, în marea celor 17.000 de tufe de trandafiri, aduse aici din întreaga lume, acum doi ani. Este o mare cu întunecimi și lumini — mare scăldată în razele soarelui, ale cărei valuri multicolore țin veșnic trează amintirea celor 173 de oameni din Lidice, asasinați în mod bestial de naziști, în primele ore ale dimineții de 10 iunie 1942.

O singură umbră cade asupra acestui parc menit să simbolizeze pacea (opusă ororii și bestialității fasciste) — o singură umbră mare și grea, care adaugă inefabilei armonii a culorilor, acordurile grave ale eroicului și ale durerii. O umbră — umbra unei uriașe cruci — care îți readuce în suflet deznădejdea acelor clipe, sfișietoarea lor realitate și senzația pumnilor strinși, a dinților scrișniți, a răsuflării întretăiate, a acelei hotărâri neînduplecate, care a dăruit poporului nostru puterea de a-și scutura lanțurile și de a-și răzbuna morții.

15 ani s-au scurs din clipa în care s-a abătut grozăvia nazistă asupra micului Lidice...

Vestea s-a răspândit în vara lui 1942 ca fulgerul în întreaga țară, răzbind pînă și prin porțile ferecate ale închisorilor. În zilele acelea am aflat și noi, cei din închisoarea Pankrac, că bărbații din Lidice căzuseră victime furiei naziste, că satul fusese mistuit de flăcări, femeile întemnițate, iar copiii deportați spre locuri necunoscute.

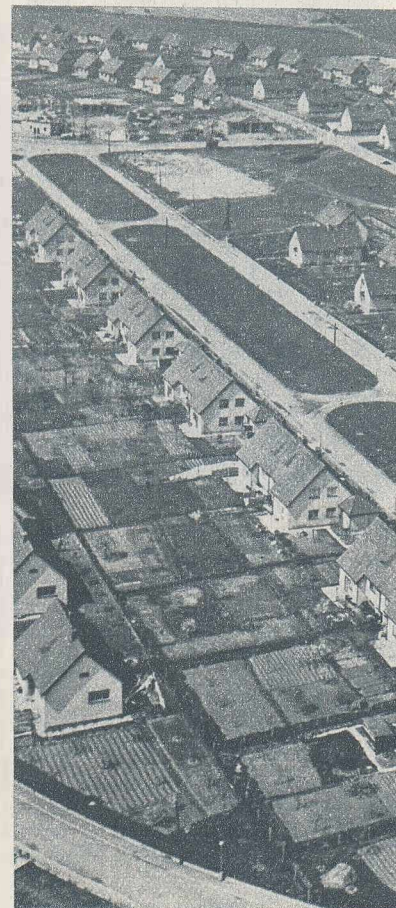
Amănunte am aflat însă abia mai târziu — după cîteva luni — cînd am fost transportată la închisoarea din Terezin. Am cunoscut acolo una dintre femeile din Lidice, pe care naziștii nu o ridicaseră o dată cu celelalte, numai pentru că în ziua masacrului ea se găsea internată în spitalul din Kladno. După ieșirea din spital, însă, au trimis-o și pe ea într-un lagăr de concentrare, iar mai târziu au transportat-o la închisoarea din Terezin.

Rokosova — astfel se chema tînăra femeie — aflase în spital despre grozăviile întimplăte în

Lidice și, în ciuda faptului că naziștii îi interzisera cu desăvîrșire să povestească ceva celorlalți deținuți, mi-a zugrăvit totuși, cu inima strînsă, ororile săvîrșite de către vandalii fasciști în satul ei.

Femeile din Lidice, pe care naziștii le deportaseră la Ravensbruck înainte de a-și începe „opera“, nu știau nimic de moartea bărbaților lor și nici de soarta tragică a satului. În timp ce alții deținuți din lagăr naziști le acordau „favoarea“, la anumite perioade de timp, să scrie și să primească vești, ele nu puteau primi scrisori niciodată.

Ulterior, după întemnițarea la Terezin, fasciștii m-au transportat și pe mine la Ravensbruck, unde femeile care mă cunoșteau din timpul în care activasem în regiunea Kladno m-au coplesit de îndată cu întrebările. Erau incredințate că le voi spune adevărul despre soarta satului, a soților și a copiilor lor. Dar situația era pentru mine cît se poate de grea. Să le fi spus adevărul? Cunoșteam viața din lagărele de concentrare. Știam că ferocitatea și lipsa de scrupule a călăilor fasciști impuneau fiecărui deținut să-și încordeze toate puterile, pentru a putea birui chinurile și suferințele la care era supus. A le spune în asemenea clipe femeilor din Lidice adevărul adevărat, adevărul în tot tragicul

În locul satului martir, s-a construit noul Lidice

irii de la Lidice

lui fără limite, ar fi putut însemna spulberarea oricărei speranțe și, poate, totodată, înfrângerea voinței de a mai trăi. Am fost de aceea nevoită să mint, să recurg, în propriul lor interes, la mîngierile fantomatice ale minciunii. Și le-am spus că bărbații lor trăiesc, internați și ei într-un lagăr de concen-

trare; că naștii, pentru a-i chinui și mai mult, le interziceau să transmită vești, că nici o clipă nu trebuie să ne pierdem credința fermă în înfrângerea grozăviei fasciste. Și m-au crezut, au nădăjduit — și și-au suportat cu stoicism destinul.

Multe femei din Lidice, și mai

cu seamă cele tinere, au ajuns a înțelege în alt fel viața la Ravensbruck, au învățat să urască și au învățat, mai ales, să lupte. Ele au fost primele care au răsădit, cu ura și dragostea inimii lor, sămînța udată cu lacrimile bucuriei, viața nouă și înfloritoare a noului Lidice, care construiește și muncește.

Recent Comitetul pentru Pace din țara noastră și Comitetul britanic al „Grădinii păcii și prieteniei” de la Lidice (căruii îi revine nobila idee a amenajării ei) au decis să comemoreze, cu o largă participare de peste hotare, martiriul satului Lidice. Pe pămînturile stropite odinioară cu singele unor oameni pașnici au venit să cinstescă memoria eroilor oaspeți din Anglia și Uniunea Sovietică, din Republica Democrată Germană și Republica Federală Germană, din Austria și de pe alte depărtate meleaguri.

În noul Lidice s-a făcut auzit glasul bărbaților, femeilor și mamei din lumea întreagă, toți hotărîți să apere pacea, să lupte pentru ea. Cu prilejul întîlnirii internaționale de la Lidice a delegaților din toate celelalte orașe martire, victime ale sălbăticiiei fasciste, s-au trimis în întreaga lume peste 50.000 cărți poștale, care amintesc

oamenilor ororile cumpbite ale fascismului.

...240.000 de trandafiri înfloresc acum la Lidice — 240.000 de flori își desfac petalele către soare; flori ce s-au desfăcut cîndva în lumina soarelui ce încălzește pămîntul sovietic sau italian, britanic sau austriac, trandafiri din nord și din sud, din est și din vest, lumina altor milioane de inimi din toate continentele.

Au pierit la Lidice 173 de oameni. Au pierit în lagărul de la Ravensbruck, răpuse de holi sau în văpaia cuptoarelor, multe dintre soțiile, mamele sau surorile lor. Și mulți dintre copiii care zimbiseră cu o zi înainte pe ulița satului au încremenit pentru totdeauna, sub călețul bestiei naziste.

Dar jertfa lor nu a fost zadarnică! Prezentă în inimile noastre, prezentă în inimile popoarelor lumii, jertfa celor de la Lidice va trăi și de aci înainte ca un implacabil avertisment pentru toți acei care ar mai avea vreodată slăbiciunea să asiste neputincioși la afirmarea răului.

Lidice este, din acea zi de groază a anului 1942, o prezentă veșnică în memoria umanității întregi.

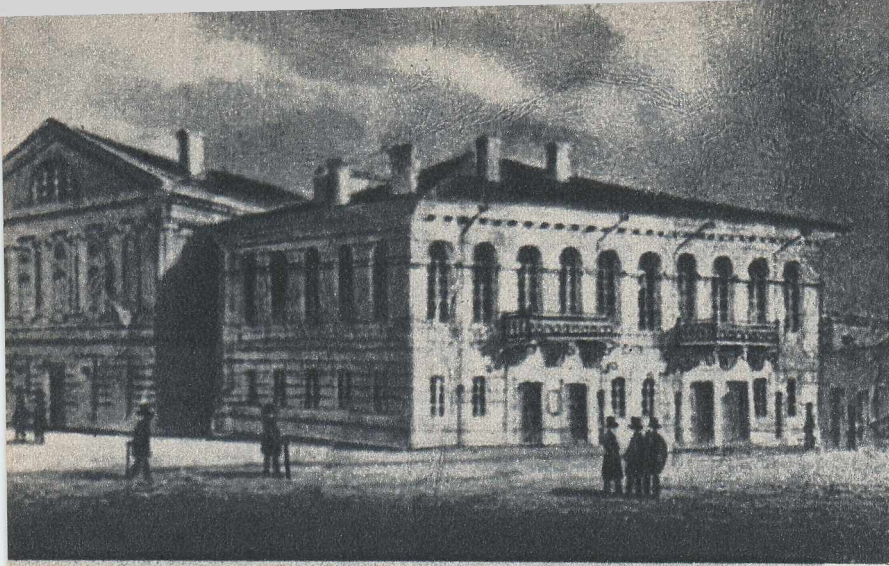
Traducere din limba cehă
de Jean GROSSU

Avea doar 8 ani cînd naștii au smuls-o din satul Lidice și au deportat-o împreună cu alți copii. Casa părintească a fost rasă de pe suprafața pămîntului. În noul Lidice, Maruska Dolezalova și-a regăsit un cămin fericit, alături de soțul ei și de micuța lor Ivankou.

...Și Lidice trăiește, renaște, înfloresce...

După primele spectacole în limba română, care au avut loc în anul 1816 în casele familiei Ghica, Teatrul Național din Iași a căpătat un sediu stabil în casele lui Mihalache Sturdza din dealul Copoului (în fotografie). Aci teatrul a funcționat până în anul 1888, când clădirea a fost distrusă de un incendiu. Pe vatra fostului teatru s-a clădit mai târziu Universitatea „Alex. I. Cuza”.

OMAGIU

de Constantin MORUZAN
artist emerit al R.P.R.

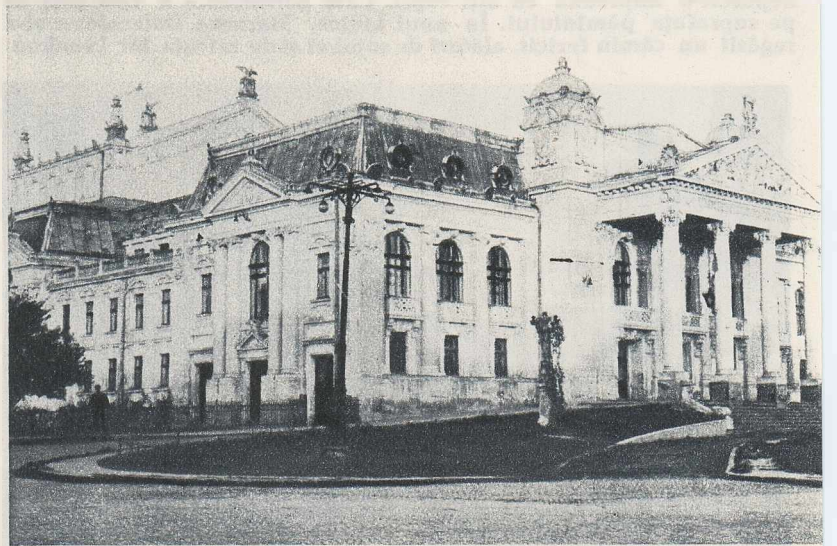
Gheorghe Asachi a fost cel care a montat pe scena improvizată din casele lui Ghica primul spectacol: pastorala „Myrtil și Chloe”, adaptată în românește. Cronică vremurilor ne spune că Asachi însuși a executat și cortina alegorică a reprezentației inaugurale.

Teatrul Național din Iași și, o dată cu el, întreaga lume a scenei din țara noastră trăiesc zile de mari emoții și înălțătoare aduceri aminte: se sărbătorește împlinirea unui veac și patru decenii de când la Iași s-a dat prima reprezentație teatrală în limba română, prezentându-se pastorala „Myrtil și Chloe” de Gessner și Florian, în prelucrarea lui Gheorghe Asachi. Pentru întâia oară acum 140 de ani, pe scena unui teatru s-a vorbit în limba română, în graiul poporului, în graiul cald și plin de miere al Moldovei noastre iubite. Și evenimentul astăzi prăznuit a fost de bun augur pentru istoria teatrului românesc. Au osîrdit, atunci și de atunci încoace, luminate cugete și calde inimi

Kogălniceanu, Matei Millo, Vasile Alecsandri...

Mari artiști s-au perindat pe scena acestui teatru. E de ajuns să amintesc doar câteva nume: Grigore Manolescu, Aristizza Romanescu, Matei Millo, Agatha Bîrsescu, Aglaie Pruteanu, Boldescu și alții alții, ale căror nume strălucesc ca soarii pe firmamentul teatrului românesc. Flacăra splendei lor trăiri scenice a luminat generațiile de-a lungul timpului, pe drumul unei arte realiste. De la acest limpede izvor s-au adăpat talentele unor valoroși artiști ce cinstesc în zilele noastre scenele românești, ca: artistul poporului Costache Antoniu, artiștii emeriți C. Ramadan, Șt. Ciobotărașu, Aurel Ghițescu, Gh. Popovici,

Noul sediu al Naționalului ieșean, în care teatrul funcționează și astăzi, a fost inaugurat în 1896.

În a arăta că limba vorbită de cei mulți și trudită e capabilă să transmită de la înălțimea scenei idei și sentimente dintre cele mai curate. De aceea ni se umple inima de adîncă venerație și cînstire cînd gîndul ne poartă la ctitorii teatrului moldovean, la toți acei ce i-au creat faima și, prin decenii, i-au consolidat temelia: Gheorghe Asachi, Alecu Russo, Costache Caragiale, Mihail

Milută Gheorghiu, Any Braeski, Margareta Baciu, Margareta Davi-doglu...

Prestigiul teatrului ieșean a crescut sub directoratul unor oameni de seamă ai culturii românești; să amintim, în acest sens, pe G. Topîrceanu, Mihail Codreanu, pe marele nostru scriitor Mihail Sadoveanu.

Aniversarea Teatrului Național din Iași este o sărbătoare a fiecă-

Iată două dintre marile interprete ale primei scene din capitala Moldovei: Agatha Bîrsescu (dreapta) și Aristizza Romanescu (stînga).

Ø scenă din piesa noii noastre dramaturgii „Nota zero' la purtare“ de Virgil Stoenescu și Oct. Sava, jucată cu mult succes pe scena Naționalului din Iași.

rui slujitor al artei din țara noastră. Cu toții am trăit emoția unei zile sărbătorești, pentru că mulți, foarte mulți artiști răspunși azi în toate teatrele din țară și-au început ucenicia pe scena Teatrului Național din Iași.

Acum mai bine de un sfert de veac, mi-am început și eu această ucenicie tot pe scena acestui teatru. Când mă gândesc la acele zile de început de drum, inima îmi bate de emoție cu aceeași intensitate ca și atunci când, sfios, făceam primii pași pe scena de pe care au răsunit glasurile atitor mari maeștri, actori de neui-

și fără îndoială că și astăzi se petrec la fel lucrurile și la fel se vor petrece și în viitor. Tînărul absolvent de conservator, la prima apariție pe această scenă, va trăi emoția sufocantă și de necuprins în cuvinte, emoție căreia noi toți i-am jertfit cele mai luminoase și pline de nădejdi lacrimi.

Acolo tînărul artist, în prima seară de contact cu publicul, în luminile orbitoare ale reflectoarelor, va simți, va trăi, va vedea viața lui de viitor artist legată strîns și pentru totdeauna de arta căreia i s-a închinat și, înfățișîndu-i-se în fața minții lui străluci-

Marele nostru om de teatru, Matei Millo, a animat ani de-a rîndul templul Thaliei din capitala Moldovei. Iată-l, în fotografia de mai sus, în rolul celebrului Barbu Lăutaru.

Teatrul Național din Iași, mergînd pe linia tradiției sale realiste, a prezentat în 1932 piesa „Azilul de noapte“ de Maxim Gorki, în direcția de scenă a lui Ion Aurel Maican, pictor scenograf fiind Th. Kiriacol-Suruceanu. Iată cîțiva dintre interpreții piesei, printre care putem recunoaște pe Gh. Popovici și Margareta Baciș, azi artiști emeriți ai R.P.R., N. Șuba, Sandu Teleajen, C. Sava ș.a.

tat. Și cum să nu te simți tu, începătorule, mic și sfios, cum să nu te înfiori de bucuria emoției, cînd calci pe aceleași scînduri pe unde au trecut și au trăit revelatoarele clipe ale artei Matei Millo în „Barbu Lăutaru“, Agatha Bîrșescu în „Sapho“ ori „Medeea“, ilustrul Boldescu în „Cetățeanul turmentat“!

Tradiția acestor mari înaintași, dăruirea lor, idealurile lor frumoase au fost și sînt călăuză tuturor generațiilor de artiști care au trecut pe această scenă.

toarele gloriei ale teatrului ieșean, va jura, așa cum am făcut și noi la timpul nostru, să ducă mai departe, după puterile lui, o lumină din flacăra marilor săi înaintași.

Teatrul Național din Iași, purtător astăzi al numelui unuia dintre cei mai mari slujitori ai artelor, numele lui Vasile Alecsandri, este în plină sărbătoare.

În sala aceea minunată, lumina reflectoarelor s-a aprins din nou, poate mai puternic, mai sărbătorec ca altădată.

Iar cei prezenți în sală simt îndemnul inimoșilor lor înaintași într-ale meșteșugului scenei, întru slujirea cu același devotament și măiestrie, a nobilei arte a cuvîntului rostit; dar fără îndoială că se vor adăuga la aceste îndemnuri și acelea ale ceasului de față — minunat ceas în care poporul nostru construiește o viață socialistă și care ne pune nouă, artiștilor, noi îndatoriri și țeluri. Să sporim cu noi și luminoase fapte cele înfăptuite în trecut, să le sporim fiecare după natura talentului său desfășurat astăzi sub semnul unor

înțelepte învățături. Și așa cum au năzuit marii noștri înaintași, dar, vitregiți de timpuri, nu au putut-o duce pînă la capăt, noi să legăm cît mai strîns arta de poporul țării și de lupta lui, pentru ca ea să fie a lui și numai a lui.

Printre miile și zecile de mii de inimi care au zvîcnit de plăcută înfiorare în bucuria și emoția generală a sărbătorii Teatrului Național din Iași, mă bucur că s-a aflat și inima mea, în permanență legată de viața, succesele și tradițiile frumoase ale acestui templu de artă.

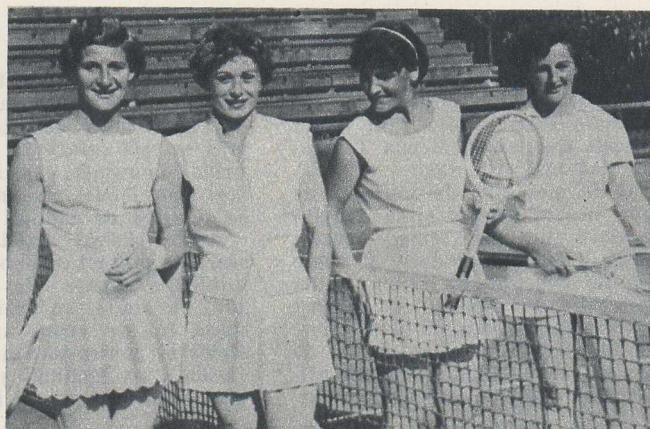
Ca un omagiu adus întemeietorilor, în repertoriul actualei stagiuni

PE TERENURILE DE SPORT

12000, de spectatori au aplaudat duminică pe Stadionul Republicii strălucita performanță realizată de echipa noastră reprezentativă de baschet, care a reușit să înțreacă cu 44-42 (20-22) redutabila formație a Uniunii Sovietice. Jucătorii noștri au dovedit cu acest prilej o bună pregătire tehnică, o remarcabilă putere de luptă și o eficace orientare tactică. În fotografia: atac la coșul echipei noastre. →

În recentele concursuri internaționale de atletism de la Varșovia, Atena și Istambul, reprezentanții noștri au avut o strălucită comportare, cucerind șapte locuri I. La Varșovia N. Răscănescu s-a clasat pe primul loc la aruncarea ciocanului, cu 60,49m.

La startul primului mare concurs internațional de tenis al R.P.R. s-au prezentat numeroși concurenți de peste hotare. În fotografie: jucătoarele franceze Bucaille, campioana Franței, și Kermina (stînga) alături de jucătoarele romîne Kendeffy și Lia Doboșiu (dreapta).

In ofsaid

CÎND JUCĂTORII DE RUGBI SÎNT NERVOȘI

Întotdeauna meciurile de rugby dintre formațiile Dinamo și C.C.A., două dintre cele mai bune echipe din țară, s-au remarcat prin înaltul lor nivel tehnic, prin spectaculozitate și prin dîrzenia disputelor. Niciodată însă pînă acum dîrzenia și ambiția jucătorilor nu au depășit limitele sportivității ce caracterizează întreaga activitate competițională din țara noastră. Iată însă că la ultima întâlnire dintre aceste două formații, desfășurată în cadrul „Cupel R.P.R.”, am asistat la cîteva regretabile incidente. Uitînd de frumoasa lor comportare anterioară, jucătorii s-au datat la lovirii reciproce și busculade. Faptul e cu atît mai regretabil, cu cît printre cei ce s-au dovedit atît de... nervoși se află jucători valoroși, pe care de atîtea ori i-am aplaudat pentru jocul lor inspirat și pentru frumoasa lor conduită. Sî vorba astfel de Penciu, Chiriac și Paloșanu de la C.C.A. și de Emil Dumitrescu și Petrache de la Dinamo.

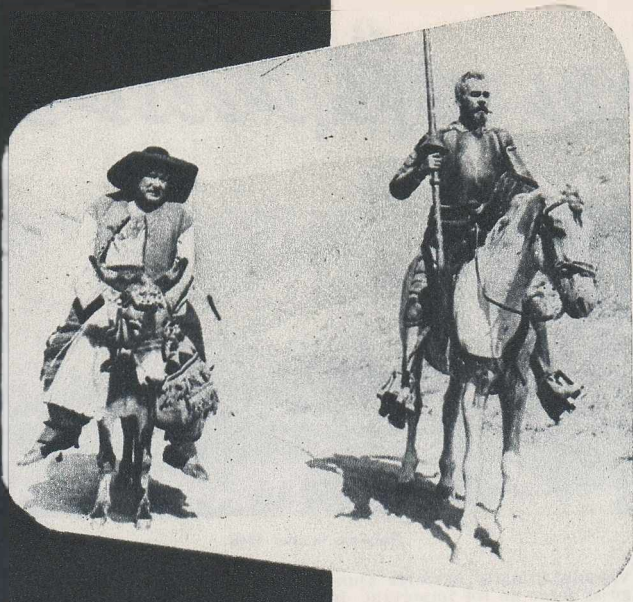
Au trecut mai mult de zece ani de cînd nu au mai fost asemenea scandaloase incidente pe terenurile de sport din țara noastră. Ar trebui ca ele să nu se mai rețefă vreodată. Nici măcar la... grămadă!

→
 pentru jucătorii
 un grup
 Dinamo, făcînd
 aparat
 a forței de

Recunoașteți această ciudată și hazlie pereche? E rătăcitorul cavalier Don Quijote și scutierul său Sancho Panza, așa cum îl veți vedea în interpretarea lui Cerkasov și Golubev.

Don Quijote și scutierul-i credincios, în fața ducesei.

Don Quijote pe ecran

Alături de Cerkasov, în film, mai apare artistul poporului I. Golubev (savuros interpret al lui Sancho Panza) precum și talentata actriță L. Vertinskaia (interpretă a ducesei). Și iată că filmul oferă și o revelație neașteptată: din calitatea de studentă în anul III al Institutului de Aviație din Mos-

cova (și de ocazională artistă amatoare) tinăra Ludmila Kasianova a trecut direct la calitatea de... Dulcinea, făcând acest pas, cu un mare talent, înapoi peste secole și — dacă vreți — înainte, peste... profesie.

Pe curînd, deci, la întâlnirea dintre spectatorii români și filmul sovietic.

De cîte secole și pe cîte drumuri prăfuite ale lumii nu a putut fi întâlnită — țîșnind din paginile romanului lui Cervantes — perechea aceasta ciudată și hazlie a Cavalerului Tristei Figuri și a scutierului său rotofei? Călătorind pe deșă-lata-i Rosinantă și întovărășit de credinciosu-i Sancho Panza, rătăcitorul hidalgo spaniol Don Quijote s-a nimerit mai anul trecut prin munții Crimei, invitat și călăuzit de regizorul sovietic G. Kozințev și reinviat de suflul artistic al marelui actor sovietic Cerkasov, după mai bine de 350 de ani de la data autentică a nașterii sale.

Deci vom vedea în curînd, proiectată pe ecran lat, povestea veche dar veșnic tinăra a inimosului cavalier

medieval cu mințea amezită de romanele cavaleresti ale vremii, dar cu sufletul pur și entuziast, gata să lupte oricînd și cu oricine — fie ele și niște biete mori de vînt luate drept zmei năprasnici — pentru a răpune răul și aduce la triumf dreptatea. Nikolai Cerkasov e de mult timp pasionat de intruchiparea lui Don Quijote, așa cum ne-o dovedesc repetatele sale apariții scenice în acest rol: în 1920 l-a dublat pe Feodor Șaliapin într-un episod mut din opera „Don Quijote“ de Massenet; cîtiva ani mai tîrziu l-a reinviat pe uscățivul cavalier în baletul lui Minkus; apoi l-a jucat pe scenele a două teatre leningrădene. Și iată-l de astă dată în film, acolo unde nesfîrșitele posibilități ale cinematograției

îi permit cea mai amplă și subtilă recreare a lui Don Quijote, în acea concepție artistică ce-i conferă eroului un fond plin de bunătate și umanitarism, ce estompează ridicolul visărilor sale neputincioase. Filmul a implicat însă, pe lîngă evidente avantaje artistice, și mari, foarte mari greutăți de realizare tehnică. Dintre acestea, să pomenim de fapt că mai bine de două treimi din film s-au turnat la dogoritoarea căldură de + 40 grade, sau să amintim episodul tragicomic al duelului cu leul. Conform scenariului, la rugămintea damei de onoare a ducesei, curajosul cavalier provoacă la duel un leu; și dacă la lectură povestea e amuzantă, transpunerea ei pe peliculă a fost plină de peripeții: îmblînzitorul sovietic Boris Eder s-a gîndit că ar fi mult mai bine să obișnuască leul cu prezența lui Cerkasov, astfel ca scenele mai puțin primejdioase să fie filmate fără gratii, fără trucaje. Săptămîni de-a rîndul Cerkasov a intrat împreună cu îmblînzitorul în cușca leului, pentru... mici discuții amicale cotidiene; dar cu toată prietenia lor strînsă, fiara nu s-a dovedit prea amabilă în momentele filmării!

Cumplită-i lupta cu morțile de vînt... →

← dar mi-te duelul cu firosul rege al junglei.

Răspundem cititorilor

CE ESTE PRAGMATISMUL ?

Prin materialul de mai jos, tov. asistent L. Grünberg răspunde întrebării puse de tov. Șerpescu Elena, elevă din București.

Pragmatismul s-a afirmat pentru prima oară ca un curent filozofic în S. U. A., în cadrul „Clubului metafizic” (1871-1874), în perioada dezvoltării economice rapide a monopolurilor și a așezării luptei politice între capitaliști și proletari.

Termenul „pragmatism”, care vine de la grecescul „pragma” (acțiune), a fost folosit pentru prima oară de către filozoful american Charles Peirce (1839-1914) spre a desemna printr-insul probleme filozofice. Termenul ar fi rămas cu siguranță fără nici o valoare circulatorie, dacă un alt filozof american — William James (1842-1910) nu l-ar fi reluat și n-ar fi caracterizat cu el propria filozofie. Dintre continuatorii lui James, cel mai cunoscut este John Dewey (1859-1952), creatorul ultimet și celei mai nocive expresii a pragmatismului — agnominul „instrumentalism” — iar în alte țări F. C. S. Shiller (Anglia), Le Roy (Franța), Giovanni Papini (Italia). Azi, matca pragmatismului reunește tot ce e mai caracteristic filozofiei imperialismului, îndeosebi a celui american.

Care sînt principalele trăsături ale filozofiei pragmatiste?

În primul rînd, pragmatismul neagă lumea materială obiectivă și legile care o guvernează. La întrebarea pe care o pun „Georgicele” lui Virgiliu: „Cine ar îndrăzni să spună că soarele e fals?”, Ch. S. Peirce ar răspunde: „pragmatistii”. Pentru că el identifică realitatea cu „complexul experienței subiective” și obiectele cu „reacția omului față de ele” astfel încît piatra devine doar... „ceva de aruncat sau de clădit”, iar soarele... „ceva de luminat sau încălzit”. Pentru că — spun pragmatistii — „concepția pe care noi o avem asupra efectelor activității noastre e întreaga noastră concepție asupra obiectului”.

În al doilea rînd, pragmatismul neagă posibilitatea cunoașterii, adevărul obiectiv, posibilitatea oamenilor de a transforma pe calea practicii lumea înconjurătoare. De obicei, facem o distincție între adevărul unei judecăți și ansamblul operațiilor pe care trebuie să le facem pentru a intra în posesia acestui adevăr. Pragmatismul însă refuză să facă distincția; pentru el, adevărul constă tocmai în această suită de operații. Așa cum remarcă chiar și cunoscutul filozof idealist H. Bergson: „în timp ce pentru alte doctrine, un adevăr

nou nu e o descoperire, pentru pragmatism e o invenție”. Această deoarece, pentru pragmatism, „adevărul e ceea ce credem” (Peirce), „adevărul e un instrument de acțiune” (Dewey), „el rezidă în punerea lui în aplicare, în randamentul pe care e capabil să-l dea” (James).

În al treilea rînd, pragmatismul afirmă că reușita scopurilor, a intereselor noastre, e singurul criteriu de încercare a valabilității oricăror teorii, idei sau principii. Ceea ce înseamnă că, pentru pragmatistii, „adevărul e tot ce e util”. Mai mult chiar, însăși „ideea de bine” se identifică cu ceea ce e rentabil și avantajos.

Esențialul în pragmatism este tocmai metoda care constă în a aprecia valoarea oricărei concepții după rezultatele practice la care duce, și teoria genetică a adevărului, care consideră că adevărul există numai în acțiunea noastră, în experiența noastră, în „procesul verificării” — transformînd astfel adevărul într-un fel de „bancnotă” care are curs atît timp cît e un instrument pentru a obține rezultate avantajoase”. James pune chiar explicit întrebarea: „Ce valoare are adevărul, în monedă curentă?”, iar Shiller declară: „voi recunoaște ca adevărat numai ceea ce îmi este mie folositor, numai ceea ce-mi servește mie”. Ar trebui adăugat... „mie, ca reprezentant al imperialismului american”. Pentru că, în felul acesta, pragmatismul a și făcut pasul spre apologetica nemijlocită și a pregătît terenul pentru a putea considera „adevărate”, „rationale”, „bune” — numai ideile din arsenalul imperialismului. Înșurirea de bunuri străine devine „justificată” dacă aduce foloase și avantaje personale. Juste, adevărate, devin și reprezentările religioase, și tendințele reacționare ale claselor exploatare, în măsura în care le slujește sau, cum spun pragmatistii, „lucrează pentru ele”. Prin teoria sociologică a „naturii umane” și „religia supunerii” a lui Dewey — pragmatismul devine pe față un instrument al arbitrarului deplin și al justificării oricăror falsificări, în folosul ideologiei și politicii reacționare imperialiste.

În lupta ideologică dintre filozofia marxistă și pragmatism, victoria nu poate fi dect a filozofiei marxiste, fiindcă aceasta își elaborează principiile pe baza descoperirii legilor obiective, a naturii adevărate, a fenomenelor și a proceselor, în timp ce pragmatismul — această variantă americană din epoca imperialismului a filozofiei idealiste — victulește numai spre a putea justifica imoralitatea, crima, gangsterismul, exploatarea, fiind în acest scop nevoit să mistifice natura.

TIMIȘOARA

Prin materialul de față, răspundem dorinței tov. M. Dorea, funcționar din Pitești, de a cunoaște date din istoria orașului Timișoara.

Istoria Timișoarei se pierde în cele mai îndepărtate timpuri; pe teritoriul actual al orașului există în antichitate cetatea Zambara. Această așezare ființează în timpul dacilor și ea există și în timpul stăpînirii romane, jucînd în această din urmă perioadă rolul unui centru militar al sistemului de apărare din sud-vestul Daciei romane. Viitoarea

Timișoară ființează de asemenea și în perioada pre-feudală, existînd, de pildă, în secolul al VI-lea ca cetate avară, sub denumirea Beguey, (denumire care vine de la riul Bega). După stabilirea autorității maghiare, cetatea devine reședința comitei de Timiș (primul comite menționat documentar este comitele Poth, 1203). Sub Bela al IV-lea vechea cetate avară, zidită din pămînt și pietre, este întărită cu var și cărămidă.

Dezvoltarea forțelor de producție duce în secolul al XIII-lea la apariția unor puternice centre fortificate, în cuprinsul regatului ungar; Timișoara se numără printre acestea. La începutul

Timișoara în anul 1848

veacului următor, așezarea ajunge să joace un rol important în cadrul monarhiei angevine. Astfel, Carol Robert stabilește în 1316 capitala regatului la Timișoara; el fortifică cetatea, o mărește și ridică palatul care mai târziu va purta denumirea de Huniade; aci primul rege angevin era la adăpostul uneltirilor marii nobilimii maghiare.

În cursul secolelor al XIV-lea și al XV-lea, cetatea bănățeană își păstrează importanța, fiind punctul de plecare al expedițiilor împotriva sîrbilor, împotriva Țării Românești și, mai târziu, împotriva turcilor.

În 1463 orașul suferă primul asediu otoman (al lui Alibeg), iar la începutul secolului al XVI-lea este centrul puternicelor lupte de clasă dintre țărănimea răscolită și nobilime. Într-un pasaj din lucrarea sa „Războiul țărănesc german”, Fr. Engels povestește un episod al luptelor de la Timișoara din timpul răscoalei lui Doja (1514).

La mijlocul secolului al XVI-lea, în 1552, cetatea Timișoarei cade în mîinile turcilor, sub stăpînirea cărora rămîne pînă în 1716, cînd, în urma înfrîngerilor suferite, Aga Ahmed predă cetatea prințului austriac Eugeniu de Savoia. Cetatea era ruinată, străzile erau pline de gropi și noroi, casele erau surpate, iar populația imputinată. Nu după multă vreme, însă, viața începe să renască. În 1720 se hotărăște repararea caselor din oraș și dărîmarea celor ruinate, iar în 1728 se taie canalul Beghei, care străbate orașul. Între 1723 și 1765 se întreprind puternice lucrări de fortificații: cetatea este prevăzută cu trei rînduri de ziduri, cu șanțuri, cu bastionul „Eugeniu de Savoia” și cu trei porți. În secolul al XVIII-lea, se efectuează în cea mai mare măsură operațiile de asanare, care vor fi continuate și în veacul următor: orașul este prevăzută cu un sistem complex de canale, de baraje, de ecluze și de șanțuri

laterale, care transformă Timișoara dintr-o „cetate a apei”, într-unul din cele mai moderne orașe ale imperiului habsburgic. Cu privire la aspectul Timișoarei, un călător scria spre mijlocul veacului al XVIII-lea că ea este unul dintre „cele mai frumoase și regulate orașe ale monarhiei” (austriece). În 1781 Timișoara este declarată municipiu (oraș liber regesc); în noua sa calitate orașul se transformă într-unul din cele mai însemnate centre economice ale acestei părți din imperiul austriac. Acest proces are loc cu mai mare intensitate în secolul al XIX-lea și apoi în veacul nostru.

La sfîrșitul primului război mondial, străzile Timișoarei cunosc din plin clocontul mișcărilor muncitorești, frămîntările sociale. În agitata istorie a orașului se înscrie acum acest capitol al luptei pentru libertate și independență.

După o vremelnică ocupare a orașului de către sîrbi și francezi, Timișoara intră la 10 august 1919 în stăpînirea statului român. Astăzi vechea așezare este unul din cele mai însemnate orașe ale țării, atît din punct de vedere industrial, cît și din punct de vedere cultural. Situația sa economică actuală asigură Timișoarei cele mai largi perspective de dezvoltare. Iar din punct de vedere cultural, poate că de ajuns dacă amintim că astăzi Timișoara este centru universitar, că aci avem două teatre de stat, în limbile română și maghiară, un teatru de operă, numeroase ziare și reviste literare în limbile română, maghiară, germană și sîrbă.

PRIMA REVISTĂ FILATELICĂ ROMÎNEASCĂ

La cererea mai multor cititori, publicăm materialul de mai jos, redînd un aspect din istoria filateliei romînești.

In urmă cu 76 de ani, în ianuarie 1884 (1/13) a apărut la București prima publicație filatelice romînească. Denumirea ei era „Timbrophilu jurnal philatelicu român” și era editată de către librăria Steinberg și Wortman.

În „Prospectul” inserat pe prima pagină se dau și citeva interesante amănunte asupra începuturilor filateliei în țara noastră: „Timbrophilu prinzînd de cîțva vreme gust și în țara noastră, acel gust care se manifestă la început între junii studenți, au început a fi cultivat de cîțva timp și de oameni serioși...”

Cu toate că la conducerea ei se afla un filatelit cu bogate cunoștințe (filatelistii cu pîrul cărunt își amintesc poate de căpitanul C. Morolu), revista prezenta eronat unele date cu privire la primele emisiuni romînești. Astfel, se susține că primele timbre postale romînești au fost emise în anul... 1852, deci cu 6 ani înaintea celebrilor „cap de zimbru”. Dar după cum s-a dovedit mai apoi, la 1852 nu era vorba dect de o ștampilă de mîna care se aplica pe scrisori.

Dacă ar fi continuat să activeze, prima societate filatelice din țara noastră și-ar fi serbat de Anul Nou 65 de ani de existență. Printre fondatorii ei erau doi mari colecționari, D. C. Butculescu și G. Mateescu-Sinaia, ale căror colecții au fost celebre la timpul lor.

DEZLEGAREA JOCULUI LITERATURĂ SOVIETICĂ, APĂRUT ÎN N-ROL TRECUT

ORIZONTAL: 1) Dik. 5) Ila. 6) Grin. 9) Kim. 10) Crilov. 11) Ana. 12) Libia. 13) Fedin. 17) Asan. 19) Sobko. 21) Saca. 22) Piter. 24) Abai. 27) Sa. 28) Romanov. 29) Lumină. 32) Voloșin. 33) Vorovit. 34) Sv. 35) Amen. 36) Nisam. 38) Sisoev. 40) Navoi. 42) Nosov. 44) Ti. 45) Sam. 47) Inovot. 49) Tavia. 51) Patria. 54) Nei. 55) Nadia. 56) Iif. 57) Petrov.

POȘTA REDACȚIEI

N. CROITORU — ONEȘTI — BACĂU. De ce credeți că versurile lui Mihail Eminescu au nevoie să fie „îmbunătățite” de dv? În ce privește cele două acrostihuri și versurile anti imperialiste, ele sînt la un nivel artistic scăzut, nepublicabile.

ROVENZA R. FIORELLO — STUDENT — CRAIOVA; ION S. DUMITRACHE — PITEȘTI; FĂRCAȘ TEODOR — COM. PLEȘCUTA — GURAHONT. Sînt interesante problemele ce ni le propuneți să le tratăm în „Flacăra”. Vom comanda mate tale pe aceste teme colaboratorilor noștri de specialitate și, pe măsură ce le vom primi, le vom publica în revistă.

VLADIMIR R. — PLOEȘTI. Nivelul artistic al versurilor dv. este scăzut. Iată, de pildă: Cînd pace este-n lume/ Pretutînde-i bine/Deci trebui să dispară/ Al urei groaznic jug etc. etc. etc.

PAPĂGHE HRIȘTU — CONSTANȚA; MIHAI GEORGESCU — CRAIOVA; ION F. MIHALACHE — BUCUREȘTI; MIHAI N. VOICU — BUCUREȘTI; RĂDOI TEOFIL — TURNU MĂGURELE; V. CHIOREANU — LOCO; I. GORIN — LOCO; STAN VICTOR — GALAȚI; DUDU TĂLMĂCEANU — BUCUREȘTI; IOAN POPESCU — TIMIȘOARA; TOADER TALPĂ — BUCUREȘTI; ION MĂNESCU — BARU MARE. Poeziile trimise de dv. redacției nu întrunesc cerințele artistice necesare pentru a fi publicate.

M. NICULESCU — BUCUREȘTI. În măsura posibilităților, vom răspunde și dorinței dv. de a publica un articol despre Magda Ianculescu.

GHEORGHII TITI — BUCUREȘTI. Glumele trimise de dv. sînt arhicunoscute.

POPESCU FĂGET — ORAȘUL STALIN. Ultimele epigrame nu sînt superioare celor pe care ni le-ați trimis pînă acum.

LIA ȘI NELICA — MEDIAȘ. Publicăm cu plăcere lucrări fotografice trimise de cititorii noștri fotografi amatori, dacă fotografiile sînt interesante și realizate la un nivel artistic corespunzător exigențelor cititorilor revistei „Flacăra”.

MIRCEA DAVIDESCU — LOCO. Redacția noastră, dispunînd de un număr de jocuri suficient ca să acopere necesitățile rubricii respective pe un timp destul de îndelungat, nu mai primește colaborări din afară.

A. RĂGHINĂ — TURNU SEVERIN; G. VASILESCU PALEU — BUCUREȘTI. Materialele dv. nu sînt publicabile.

POPA ION — CLUJ. Am mai publicat o schiță cu un subiect asemănător.

APOLLO BOLOHAN — OR. STALIN. Aveți posibilități de verificare; ideea sonetului nu e însă clară.

PETRE ALECA — C. LUNG MUSCEL. Răspunzînd dorinței dv., vom publica în curînd o informație despre „helicopterul pitic”.

CIUREZU RADU — CALAFAT. Ideile poeziei dv. „Doar natura țî-a fost prieten” sînt foarte înclinate. Străduți-vă să exprimați mai simplu, mai firesc ceea ce gîndiți. Versificarea este defectuoasă. Citiți mai multă poezie.

Concursul de jocuri distractive

pe tema „ETNOGRAFIE ȘI ARTĂ POPULARĂ”

CONDIȚIILE DE PARTICIPARE

Publicăm în această pagină prima serie de jocuri din concursul pe care l-am anunțat în numărul precedent. Seria a doua va apare în nr. 13 din 29 iunie, iar ultima serie, cea de-a treia, va apare în nr. 15 din 6 iulie.

Dezlegările tuturor jocurilor din concurs vor fi trimise într-un singur plic, până la data de 20 iulie. Se consideră expediate în termen dezlegările ce vor purta pe plic ștampila poștei din localitatea de expediere, până la data de mai sus.

La fiecare joc publicat se vor menționa în revistă punctele ce se acordă pentru dezlegarea exactă. Fiecare dintre cele trei serii de jocuri va fi însoțită de un cupon de participare. Se atrage în mod deosebit atențiunea că dezlegările neînsoțite de toate cele trei cupoane nu vor fi luate în considerație.

Pentru controlarea rezultatelor obținute în concurs, participanții sînt rugați să-și păstreze copii după dezlegările trimise.

În „Flacăra” nr. 19 din 3 august vom publica dezlegările tuturor jocurilor din concurs, împreună cu un cupon de dezlegări. • Dezlegătorii care vor să participe la tragerea la sorți a premiilor vor anunța în scris până la data de 12 august numărul de puncte pe care le-au totalizat, anexînd la scrisoare cuponul de dezlegare. După trierea rezultatelor, se vor distribui premiile în ordinea numărului de puncte. În caz de paritate, cîștigătorii vor fi indicați prin tragere la sorți. Revista „Flacăra” va publica numele și fotografiile premianților.

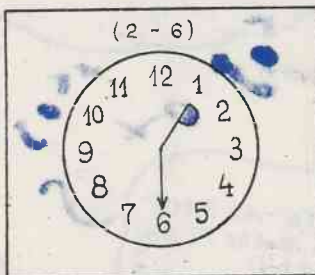
35 puncte

ORIZONTAL: 1) Meșterul de la țară — Vase adînci de lut pentru mîncare — Vechi popor italic. 2) Damigeană mică cu gîtul strîmt — Materie primă a porțelanului — Un domn vestit! 3) De la (od.) — Artistul argilei — A face artă cu o bucată de lut. 4) Periuță care ajută la întins culoarea pe oale — Localitate în Oltenia cunoscută prin ceramica nesmălțuită — Nota scriitorului. 5) Marmura olarului — Motiv ornamental. 6) Cam prea mic! — Comandant turc (od.) — Posesiv. 7) Duceau oala plină la gură — Ued în Algeria. 8) Rece... — ...și invers. 9) Zbură spre alt stup — Din ea scot olarii culoarea albă. 10) Barbu Lăutaru — Hang. 11) Argilă modelată (pl.) — Scandiu. 12) Rîu în U.R.S.S. — Ac pentru cusut saci. 13) Cuarț dur și opac — Insulă în Mediterana. 14) Calciu—Taur (Banat). 15) Poet francez (m.1888) — Argilă diluată, cu care se dă fondul vaselor — Bucată (Ard.). 16) Ovine — Strigăt de palmiped — Vas mare de lut. 17) Biid smălțuit pe dinăuntru — Vas plat de lut — Numele regelui ungar Ștefan, înainte de botez. 18) Vas mic cu... două fețe! — Unealtă cu care se sapă ornamentele pe vase — Drumuri. 19) Mineral ce servește la prepararea smălțului — Literă slavonă — Oală... care nu merge de multe ori la apă.

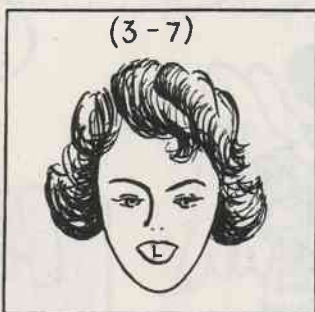
VERTICAL: 1) Centru de olari în Oltenia, vestit prin varietatea formelor la vase — Apă grasă de lut cu care se netezesc pereții vaselor — Brînză nesărată. 2) Groapă de unde se scoate lutul pentru oale — Tigle de lut ars pentru acoperișuri — Soția lui Trahanache. 3) Armăsar — Neștiutori — Oală cu două toarte pentru luat apă (Ban.). 4) Îndreptare — Ciocan de lemn cu care e bătută argila pusă la uscat — Oraș în Belucistan. 5) Cinstiți — Strat lucios și colorat ce acoperă vasele. 6) Motiv ornamental pe vase — Posed — Pronume. 7) Cească de lut — Macaz —

Radon. 8) Mililitru — Fecior (Ban.). 9) Aici — Unul din giganții (mitol.). 10) Pur — Vergele ce învîrt pietrele rîșnitei pentru smalt. 11) Lotri — Arborele din care a fost făcută corabia Argonauților. 12) Aton al pronumelui — Acidă. 13) Nimereală — În butelcă. 14) Cal cu cap de cerb și cu un corn în frunte — Cel ce îngrijește de ospăț la nunță (Ban.). 15) A încrusta în oțel fire de aur sau argint — Gogorită (Mold.). 16) Sculptor francez (m. 1913) — Bulgăre de argilă — Un fel de cărămizi (Mold.). 17) Vas pentru sare — Oală de lut mică pentru gătit (Mold.) — Navigator portughez (sec. XV). 18) Vas mic cu toartă pentru cafea — Căni de ornamentație (Ard.) — Alifie.

MONOVERBE ILUSTRATE

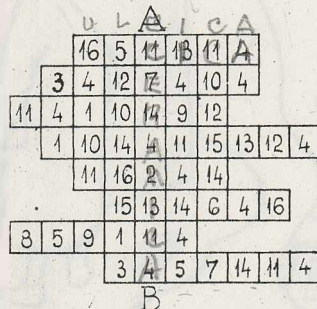
1 punct

1 punct

ARITMOGRIF

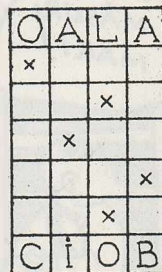
2 puncte

Înlocuind cifrele prin litere veți găsi opt vase de lut, iar pe coloana A-B, arta olăritului.

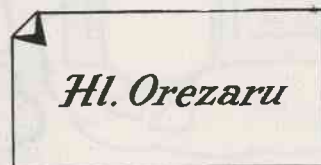
GOLF DE CUVINTE

2 puncte

CARTE DE VIZITA

2 puncte

Prin anagramare găsiți meseria celui de mai sus și localitatea unde și-o exercită.

ȘARADE

1 punct

El aruncă lumină pe mare Pentru vase-ajutor ca să fie. Însă marea, cu multă minie, Îl sarbe ca pe-un biid de mîncar

1 punct

Îa mă spâl, da'nu ca voi: Cu fîrînă de porșoi.

1 punct

Cu el să tai sau să faci rană Blindului animal cu blond. Dar fără să te-apuie mila Cu amîndouă tai arala.

JOC SILABIC

2 puncte

Se dau următoarele cuvinte: PERINOC, DESAGA, SCRINCIOB, FEDELES, OALA, POTRICALA, SPARGA, TALER.

Luînd cîte o silabă din fiecare, în ordinea de mai sus, veți afla un proverb românesc.

FUGA CONSOANELOR

2 puncte

— U — — A
— I — —
— U — E —
O — O — A
— U — — E — I

Înlocuind litrile cu consoanele corespunzătoare, veți găsi cinci centre ceramice importante din R. P. R.

MONOVERB CU INTARS (XXXOOXX)

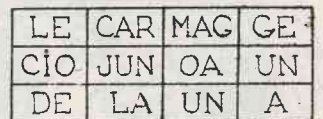
2 puncte

SĂRITURA CALULUI

2 puncte

Pornind dintr-un anumit punct și urmînd sărătura calului de la șah, veți afla un cunoscut proverb românesc.

CRIFTOGRAFIE

(Fraza: 1-5-6-6)

3 puncte

MONOVERB

(3-4)

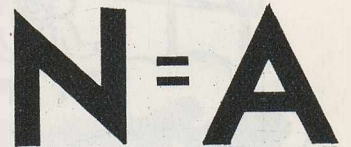
1 punct

MONOVERB

(3-4)

1 punct

MONOVERB

(3-5)

1 punct

REDACȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 7
PIAȚA ȘCINȚII Tel. 7.60.10 Int. 1744

ABONAMENTE:

la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR

3 luni: 9 lei
6 luni: 18 lei
un an: 36 lei

PUBLICITATEA: Telefon 7.60.10 interior 1786. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Tipărită la Combiatul Poligrafic Casa Științei „I. V. Stalin”.

BON DE PARTICIPARE Nr. 1
la concursul de jocuri - Nr. 1

Reportaj din rai

DE LA TRIMISUL
NOSTRU SPECIAL
E. ARNO

FĂRA DOVADĂ DE
DECES NU-ȚI
DAU DRUMUL
NICI MORT!

INFORMAȚII

Rai

PUTEAI SĂ
MORI MÎINE!...
NU VEZI CĂ
AZI SÎNT
OCUPAT?...

